

RELIGION

ศาสนาเบื้องต้น

388111

รองศาสตราจารย์ ผจญ คำชูสังข์

ขงเบ้ง เขียนภาพจิตคิดไว้ในบ้านของท่านว่า

- ภูเขา...ไม่สำคัญที่ความสูง....
ความสำคัญอยู่ที่มีเทพสถิตหรือไม่
หากมี ผู้คนก็นับถือ
- แม่น้ำ...ไม่สำคัญที่ความลึก....
ความสำคัญอยู่ที่มีมังกรสถิตหรือไม่
หากมี ผู้คนก็ยำเกรง
- บ้าน... สำคัญที่ความใหญ่โตโอครฐาน....
ความสำคัญอยู่ที่มีนักปราชญ์สิงสถิตหรือไม่
หากมี ฮ้องแต่ผ่านมาก็ทรงแวะ

คำนิยาม **Religion**

ของชาวตะวันตก

- **Religion**

- Religare = รวมเข้าด้วยกัน

- Relegere = ซ่อมละคร, ปฏิบัติ, รำพึงถึงพระเจ้า

- **Mr. Cicero :**

- Re + ligere → Religio → Religion

St. Augustine :

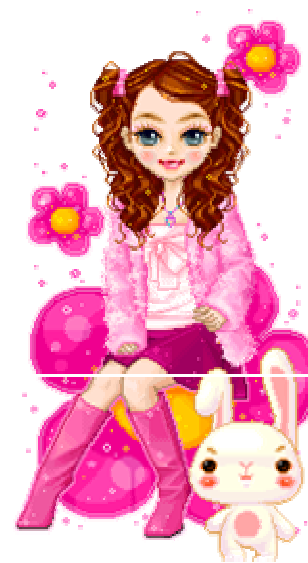
- Re+ligere = หันมาเลือกหรือกลับมาหาพระเจ้าอีกครั้ง

Mr. Servius : Leg = ผูกพัน

Mr. Lactantius (สมัยต่อมา)

- Religion → Religio

Re + ligaro = การผูกติดกลับ (to bind back)

1. หมายถึง การผูกพันมนุษย์ไว้กับเทพเจ้าหรือพลังเบื้องต้น

2. เหตุที่ชาวโรมันเรียก ศาสนา(Religion) ว่า
ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า เพราะ เป็นพวกที่
เคร่งครัดในระเบียบวินัยเอาใจใส่เป็นพิเศษเกี่ยวกับศาสนา
ดั้งเดิมที่เป็นศาสนาแบบ “พหุเทวนิยม” เป็นนักปฏิบัติสนใจ
ในหน้าที่ของเทพเจ้ามากกว่า สนใจในการออกข้อสวด
สรรเสริญเทพ-เจ้าด้วยถ้อยคำที่ถูกต้อง และกิริยาท่าทาง
ประกอบให้ถูกต้อง จนเกิดบทสวดมนต์ที่ถูกต้องที่เรียกว่า
Indigitamenta

เมื่อศาสนาคริสต์เผยแพร่และกลายเป็นศาสนาของ อาณาจักรโรมัน ชาวโรมันก็ยังใช้คำว่า **Religio** กับศาสนาคริสต์ได้อย่างสนิท เนื่องจากศาสนาคริสต์ก็มีลักษณะเป็น ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า เช่นกัน

3. ชาวกรีกโบราณเรียกศาสนาว่า *Threskeia*

3.1 แปลว่า **การแสวงหา** การสอบถาม
(**Seek**, inquire)

3.2 หมายถึง แสวงหาพระเจ้าหรืออำนาจเบื้องต้น

(To seek, for God or a higher power)

3.3 Threskeia ของกรีกกับ Religio ในภาษาละติน

มีลักษณะความเชื่อถือเป็นมาคล้ายคลึงกัน(เกี่ยวข้องกับเทพเจ้าด้วยกัน) จึงใช้
กับศาสนาคริสต์ได้อย่างสนิทเมื่อศาสนาคริสต์เผยแพร่เข้ามา

4. ชาวเยอรมันโบราณเรียกศาสนาว่า *Gottesolient*

4.1 แปลว่า **การรับใช้เทพเจ้า (Service of God)** เป็นบูชาเทพ
เจ้าหลายองค์ เช่นกับกรีก-โรมันโบราณ

4.2 ชื่อเทพเจ้าเหล่านี้ได้กลายมาเป็นชื่อของวันบางวันในภาษาอังกฤษด้วย
คือ

ชื่อของวัน

Tuesday

(จาก **Tue**)

Wednesday

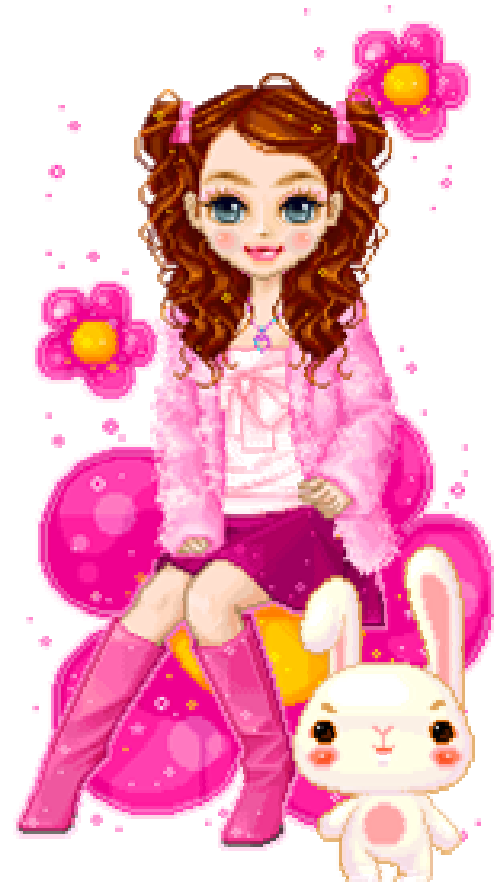
(จาก **Wotan**)

Thursday

(จาก **Thor**)

Friday

(จาก **Freya**)

**5. ศาสนาสำหรับชาวตะวันตกนั้น หมายถึง
ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้าตลอดมา
การปฏิบัติของศาสนิกชนก็เป็นการเอาอกเอาใจ
และรับใช้เทพเจ้าโดยวิธีต่างๆ**

สรุป คือ

Religion (Religio)

ศวคมนตรี, รำพึงหรือ

การบูชาพระเจ้าด้วยศรัทธา

(The pious worship of God)

คำนิยาม ศาสนา :

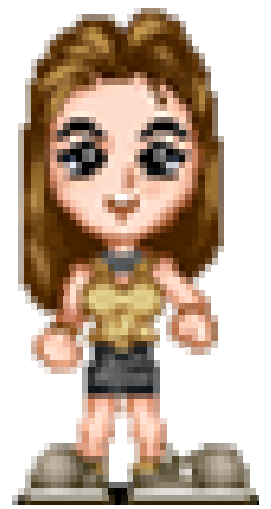
ของชาวตะวันออก

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน(พ.ศ.๒๔๕๓)

ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า :-

๑) ลัทธิ ความเชื่อของมนุษย์ มีการ
กล่าวถึงการเกิดและความสิ้นสุดของโลกๆลๆ

๒) พูดถึงเกี่ยวกับบุญบาปพร้อมทั้งลัทธิพิธี
ที่กระทำตามความเห็นหรือคำสอนในความ
เชื่อนั้น

ศ.เสถียร พันธรังษี :

“ศาสนา” เป็นนามศัพท์ของพุทธศาสนาเท่านั้น

❗️ไม่มีความหมายตามรากศัพท์ตรงกับ

Religion (เลย)

“ศาสนา” ในความหมายของพุทธศาสนา เชื่อว่า :

๑. กรรมเป็นผู้สร้างโลกและสรรพสิ่ง

(กัม-มุนา วัตตตี โลโก สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม)

๒. คำสอนต่างๆ มาจากผู้รู้ (พุทธ)

๓. ก่อนจะเชื่ออะไร ต้องใช้ปัญญาพิจารณาให้รอบคอบต้อง
พิสูจน์ (กาลามสูตร/เกสปุตตยสูตร)

๔. มีหลักการพึ่งตนเอง = พระเจ้า

(อัตตา หิ อัตตโน นา โถฯ)

สรุป : Religion และศาสนา

ตามรากศัพท์ แตกต่างกัน เพราะ

- **Religion** = ศาสนาประเภทเทวนิยม

(เฉพาะแบบตะวันตก)

- ศาสนา = ศาสนาประเภทอเทวนิยม

- แต่โดยความหมายในปัจจุบันทั่วไปก็คือ

ความเชื่อทั้ง 2

(เทวนิยมและอเทวนิยม)

ลัทธิ = Doctrine

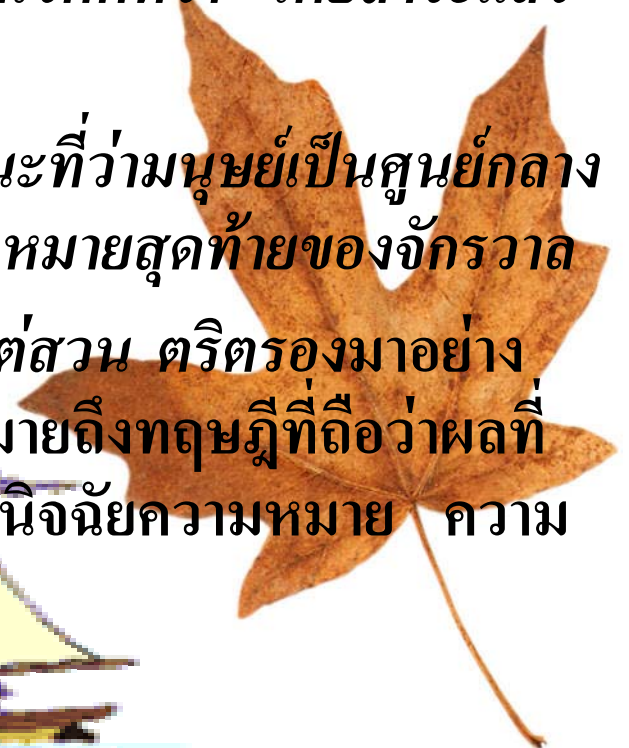
ก. เป็นเรื่องราวที่เคยได้รับการสั่งสอนอบรมกันมาเป็นส่วนหนึ่งของระบบ
ทฤษฎี = คำสอน เช่น **Pantheism** หมายถึงคำสอนหรือความเชื่อที่ว่า
พระเจ้าคือทุกสิ่งและทุกสิ่งคือพระเจ้า

ข. เป็นระบบความเชื่อสาขาหนึ่ง = ความคิด เช่น

Anthropomorphism หมายถึงแนวคิดที่ว่า โดยสาระแล้ว
เทพก็มีรูปลักษณะและคุณลักษณะเหมือนมนุษย์

Anthropocentrism หมายถึงทัศนะที่ว่ามนุษย์เป็นศูนย์กลาง
ของทุกสิ่งในจักรวาล ถือว่ามนุษย์เป็นจุดมุ่งและจุดหมายสุดท้ายของจักรวาล

ค. หลักการหรือทฤษฎีที่ได้ตั้งขึ้นมา โดยผ่านการไต่สวน ตรัสรองมาอย่าง
รอบคอบเป็นระบบ เช่น **Pragmatism** หมายถึงทฤษฎีที่ถือว่าผลที่
เกิดจากการนำไปใช้ได้จริงเป็นเกณฑ์สำคัญในการวินิจฉัยความหมาย ความ
จริง หรือคุณค่า

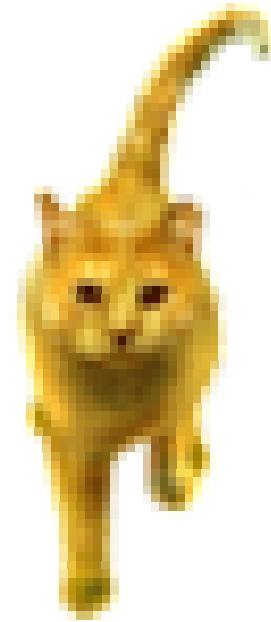

และยังมีความหมายในลักษณะอื่นๆ อีกเช่น

ก. **Dogma**

ข. **Tenet**

- ลัทธิหลักการหรือทฤษฎีที่มีจุดหมายแน่นอน
- ใช้ต่อท้ายศัพท์ให้เป็นคำบ่งนิัยบุคคล
-

หนทาง 4 สายนำไปสู่ประสบการณ์ความจริง

- 1. ความรู้ ความอยู่รอดของมนุษย์ตั้งอยู่บนพื้นฐานการเฝ้าสังเกต จากฟากฟ้าลงมาจนถึงแมลงที่เล็กที่สุด จนได้มีความรู้เบื้องต้น (จากดาราศาสตร์-สัตววิทยา)
- 2. ความเข้าใจ มนุษย์พยายามที่จะหาเหตุผลสำหรับปรากฏการณ์ต่าง ๆ (สิ่งที่อยู่เบื้องหลังของความจริง)
- 3. ความเชื่อ มนุษย์เชื่อว่าชีวิตต้องมีจุดมุ่งหมายอะไรบางอย่าง (อะไรสร้างโลก ทำไมจึงมีสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ มากมาย)
- 4. การสร้างสรรค์ ศิลปะทุกอย่างเกี่ยวพันกับศาสนา (พิธีกรรมขนบธรรมเนียมที่หล่อหลอมโน้มน้าว)

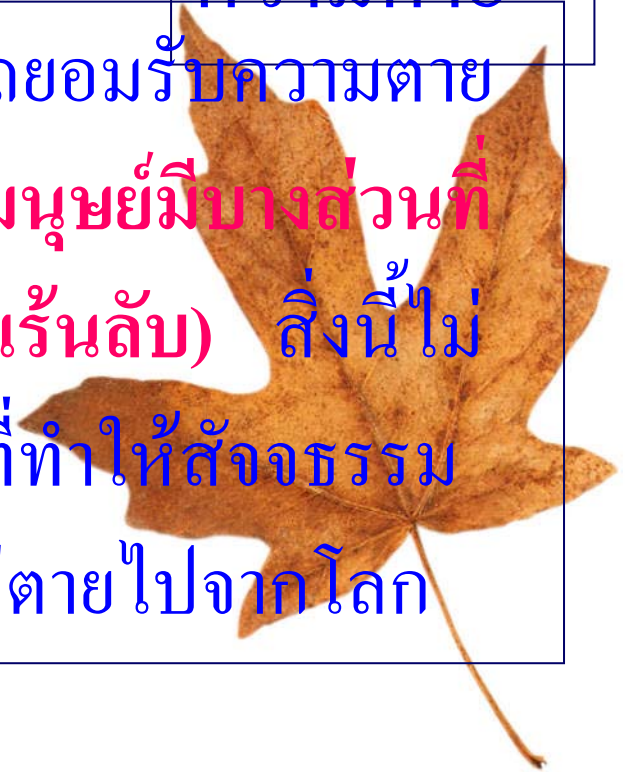
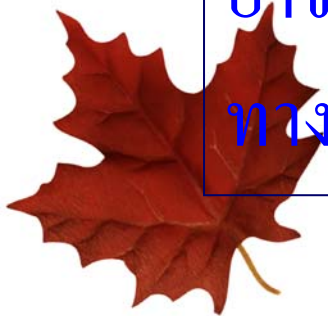

การเสาะแสวงหาจุดมุ่งหมายของชีวิต

- ความกลัวอำนาจธรรมชาติอันไม่อาจทำนายได้ เช่น
น้ำท่วม ความแห้งแล้ง ฯลฯ

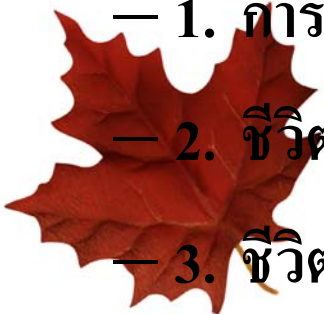
- ความกลัวที่รุนแรงที่สุดในบรรดาความกลัวทั้งหลายก็คือ **ความตาย**
...มนุษย์ไม่ว่ายุคใดสมัยใดไม่สามารถยอมรับความตาย
และความสูญสิ้นหมดทุกอย่างได้... **มนุษย์มีบางส่วนที่**
เป็นอมตะและเป็นสากล (นามธรรมที่เร้นลับ) สิ่งนี้ไม่
อาจจะบอกได้ว่าเป็นอะไร สิ่งนี้แหละที่ทำให้สัจธรรม
ทางศาสนาหรือปรัชญาจำนวนหนึ่งไม่ตายไปจากโลก

จิตมีหรือไม่

มนุษย์ส่วนมากเชื่อว่า จิตมี....เพราะ

- ความบกพร่องทางเหตุผลของสสารนิยมเชิงอภิปรัชญา...
 - ความแตกต่างระหว่างสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต
- ความบกพร่องเหตุผลทางจริยศาสตร์
 - ถ้าเชื่อแบบสสารนิยม “มนุษย์เกิดคนเดียว ตายคนเดียว ไม่มีชาติหน้า”
 - ชีวิตคน 2 คนที่ต่างกัน “ความยุติธรรมอยู่ตรงไหน?”
- ความซับซ้อนของชีวิตสะท้อนว่ามีจิต
 - 1. การรู้จักคิดริเริ่ม
 - 2. ชีวิตมีความต่อเนื่อง
 - 3. ชีวิตมีความอ่อนไหวปราณีต

สรุป

ความกลัว ความเชื่อ ความหวัง ก็คือ

เรื่องเบื้องต้นของศาสนา

หรือ

จุดเริ่มของศาสนา

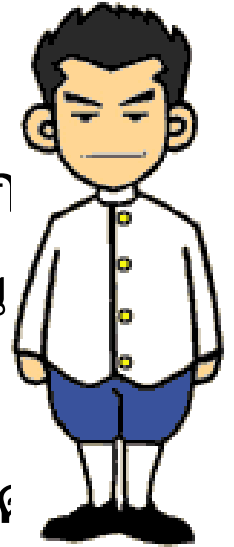
ศาสนาคือ : ผู้แสวงหาคำตอบ

ความเชื่อที่ว่าชีวิตมีจุดมุ่งหมายเป็น
จุดเริ่มต้นและแก่นสารของศาสนา

ความซาบซึ้งต่อระบบภูมิปัญญาใด ๆ มักจะคล้อยตามแนวโน้มหลักในทางวัฒนธรรมแห่งยุคสมัยนั้น

- คนในยุคสังคมเกษตร ไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก เพราะเห็นว่าชีวิตมีจุดหมายมากกว่านั้น จึงมีเวลาปลีกตนไปนั่งไตร่ตรองหาความหมายของการมีชีวิต ตามภูเขา ตามถ้ำ ริมแม่น้ำ หรืออาศรม บรรยากาศเช่นนี้ทำให้เกิดศาสนา

“พุทธศาสนิกายเซนสอนว่า ...เมื่อใจของเรานิ่ง เสียงสนทนาของต้นหญ้าจะปรากฏให้ได้ยิน”

องค์ประกอบของศาสนา

ในปัจจุบัน ตามโครงการวิจัยพื้นฐานจิตใจของประชาชนชาวไทย
สาขาปรัชญา สภาวิจัยแห่งชาติครั้งที่ 2/2506 กำหนดว่า ที่เรียกว่า
ศาสนาหรือ **Religion** ควรมีลักษณะดังนี้ :-

๑. มีผู้ก่อตั้งหรือศาสดา
๒. มีคำสอนเกี่ยวกับศีลธรรมจรรยา
๓. มีหลักความเชื่ออันเป็นที่หมาย
๔. มีพิธีกรรม
๕. มีสถาบันทางศาสนา

โดยทั่วไป ศาสนาควรมีองค์ประกอบ :-

- ๑) ผู้ก่อตั้ง : แม้จะปรากฏชื่อหรือไม่ก็ตาม
- ๒) มีคัมภีร์
- ๓) มีศาสนิกชน
- ๔) สถาบันทางศาสนา
- ๕) พิธีกรรม

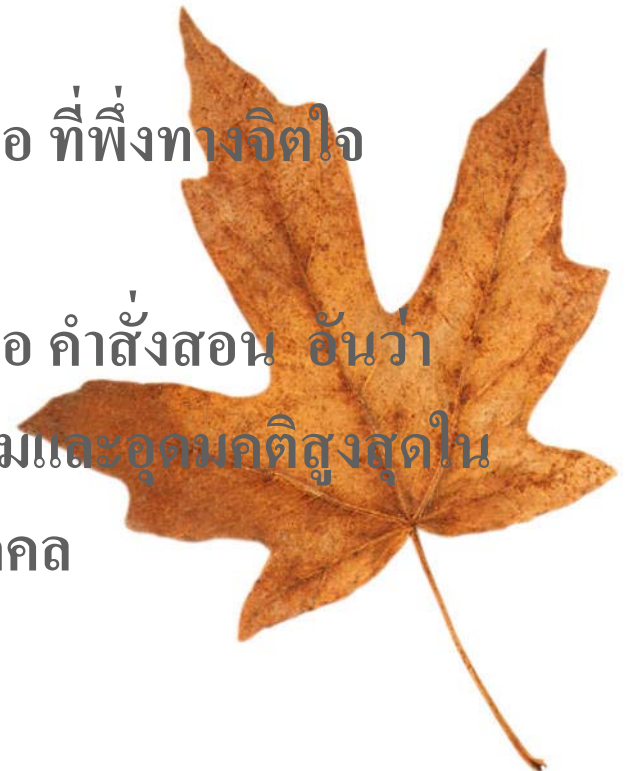

อ.สุชีพ ปุญญานุภาพ

1. **ศาสนา** คือ ที่รวมแห่งความ
เคารพนับถืออันสูงของมนุษย์

2. **ศาสนา** คือ ที่พึ่งทางจิตใจ

3. **ศาสนา** คือ คำสั่งสอน อันว่า
ด้วยศีลธรรมและอุดมคติสูงสุดใน
ชีวิตของบุคคล

ศ. สุชีพ ปุญญานุภาพ :

“ศาสนา”

๑. มาจาก = ศาสน (สันสกฤต) & ศาสน (บาลี)

๒. แปลว่า คำสั่งสอน

๓. คำสอนที่จะนับว่าเป็นศาสนาประกอบด้วย

๑) เชื่อในอำนาจที่มองไม่เห็นด้วยตา เช่น

- อำนาจธรรม (นิพพาน)
- อำนาจแห่งเทพเจ้า

๒) พิธีกรรมทางศาสนา : เช่น

- การบรรพชา
- การอุปสมบท
- การทำละหมาด
- การรับศีลล้างบาป ฯลฯ

๓) จุดหมายสูงสุดแห่งชีวิต เช่น

- นิพพาน
- สวรรค์ (บางศาสนา)
- พระเจ้า

๔. แปลว่า การปกครอง

หมายถึง การปกครองจิตใจตนเอง

เป็นเรื่องปัจเจกชน ซึ่งไม่มีสถาบันใดสอนเอาไว้เลย

๕. หมายถึง ระเบียบ

ถ้ามนุษย์อยู่ร่วมกันโดยปราศจากคุณธรรม

กฎเกณฑ์ทางศาสนาเป็นปทัฏฐานแล้ว

สังคมนั้นก็ป่าเถื่อน

ม. พุทธศาสนิกชน/ศาสนา :

๑. **Religion** ใกล้เคียงกับคำว่า “พหุมจรรย์” ยิ่งกว่าคำว่า “ศาสนา”

๒. การเรียนรู้ ปฏิบัติ และเข้าถึงคือ “พหุมจรรย์” ซึ่งเป็น
ตัวการ

(กระทำ) เป็นเหตุไ้ปัญหอันถูกต้องจริงๆ

๓. ที่จะเรียกว่า “พหุมจรรย์” หรือตัวการกระทำ จะต้องม
ลักษณะ

- เป็น(เหมือน)ร.พ.แห่งการรักษาทางจิตใจ (มีเมตตาต่อ
กัน)
- ต้องไม่ใช่ของชาติใดชาติหนึ่ง (ลัทธิพทปรามาส)
- มีผู้นำหรือผู้รักษาที่เชี่ยวชาญอย่างแท้จริง

ศาสนากับปรัชญา

ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับ อะไรคือธรรมชาติที่แท้จริงของเรา
อะไรคือธรรมชาติที่แท้จริงของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเรา

- โลก
- พระผู้เป็นเจ้า (เทววิทยาเหตุผลกับเทววิทยาศรัทธา)
- วิญญาณ
- มีจุดประสงค์เดียวกัน คือพยายามเข้าถึงสิ่งเหล่านั้น

แต่ใช้วิธีการต่างกัน คือ

ปรัชญา ใช้ เหตุผล

ศาสนา ใช้ ศรัทธา

อิทธิพลของปรัชญาต่อศาสนา

๑. เป็นวิชาแรกที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับมนุษย์
๒. วิชาที่แยกออกจากปรัชญาเป็นอันดับแรกคือ ศาสนา (ธรรมชาติ) เพราะเกิดจากโลกทัศน์ที่ว่า

- ภัยธรรมชาติมาจากไหน?
- เราจะหาวิธีการป้องกันได้อย่างไร? และได้คำตอบว่า
- ภัยธรรมชาติมาจากสิ่งลึกลับหรือเทพเจ้าที่อยู่เบื้องหลัง ธรรมชาติ

- วิธีป้องกันภัยธรรมชาติ คือ ประจบประแจงด้วยวิธีการต่างๆ เช่น บวงสรวง
เช่นไหว้ หรือบูชาสิ่งต่างๆ ฯลฯ เพราะเหตุใด มนุษย์ยุคแรกๆ หรือยุคที่วิชาการยังไม่เจริญจึงคิดอย่างนั้น?

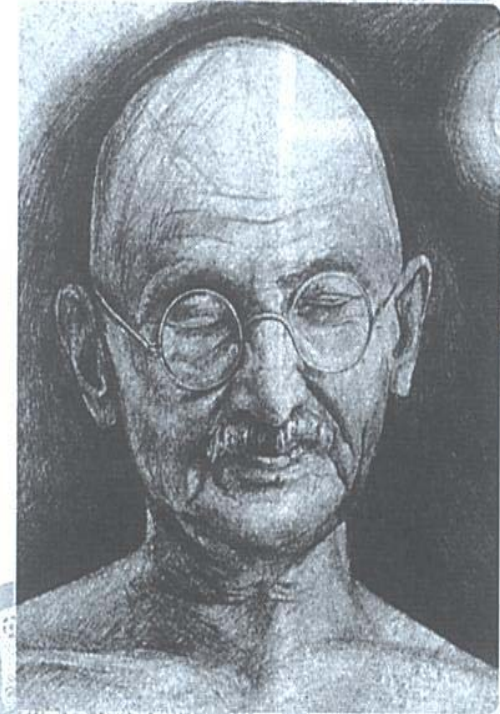
เพราะมีโลกทัศน์ว่า

- โลกไม่มีกฎเกณฑ์ในตัวเอง
- ทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นอยู่กับเทพเจ้า จะให้เป็นอย่างไรก็ได้
- ภาษากรีก เรียกว่า **Chaos**
- ภาษาฮิบรู เรียกว่า **Tobu bohu**

“ศาสนาต่าง ๆ เป็นเสมือนหนทางวิธี
ที่มีจุดหมายปลายทางอันเดียวกัน
จะเป็นไรไป

หากจะเดินบนวิธีที่ต่างกัน แต่ไปถึง
เป้าหมายเช่นเดียวกัน อันที่จริงแล้ว
ศาสนานั้นมีมากเท่ากับมีบุคคล”

mkigandhi

ศาสนาทุกศาสนาสอนการปฏิบัติโดยเน้นที่ 2 ระดับคือ

- 1. การปฏิบัติตน(อันเป็นการปฏิบัติกาย)โดยเส้นทางภายนอกเป็นส่วนใหญ่และจิตใจเพื่อดำรงชีวิตร่วมกันในสังคม โดยเน้นที่ศีลธรรมจริยธรรม ความดีงาม (Righteous path)มีพิธีกรรมชั้นนำ
- 2.การปฏิบัติจิต(ที่ละเอียดกว่าระดับที่หนึ่ง)หรือการปฏิบัติสมาธิ โดยเส้นทางภายในสู่การวิวัฒนาการแห่งจิตวิญญาณ (Spiritual path) สู่ภาวะผ่านตัวตน (Transcendence)กระทั่งหลุดพ้น(Enlightenment)

วิวัฒนาการของศาสนา

๑. การนับถือธรรมชาติ (**Nature Worship**)
๒. การนับถือสัตว์ (**Animal Worship**)
๓. การนับถือบรรพบุรุษ (**Ancestor Worship**)
๔. ปรัมปราวิทยา (**Mythology**)
๕. สิ่งต้องห้าม (**Taboo**)
๖. พิธีกรรม (**Ritual**)
๗. โสยศาสตร์ (**Magic**)
 - โสยศาสตร์ขาว
 - โสยศาสตร์ดำ

ลักษณะเด่นของศาสนาแต่ละยุค

๑. ศาสนาดีกดำบรรพ์

- เน้นผลประโยชน์ในโลกนี้
(กลัวมากๆ + ระคนด้วยความหวัง)

๒. ศาสนาโบราณ

- เน้นสัญลักษณ์หรือปรัมปรวิทยา
(กลัวน้อยลง แต่หวังมากขึ้น)

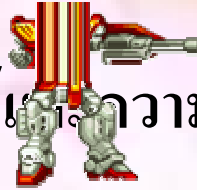

๓. ศาสนายิว

- เน้นประวัติศาสตร์และกฎหมาย (หวังมากขึ้น) ภาพหน้า

๔. ศาสนาคริสต์

- เน้นประวัติศาสตร์และความเชื่อเพื่อภพหน้า (หวังมากๆ)

๕. ศาสนาอิสลาม

- เน้นกฎหมายหรือระเบียบ ประเพณี เพื่อภพหน้า

๖. ศาสนาฮินดู

- เน้นพิธีกรรมเพื่อภพหน้า

๗. ศาสนาเซน

- เน้นภาคปฏิบัติเพื่อภพหน้า

๘. ศาสนาพุทธ

- เน้นการปฏิบัติวิเคราะห้ด้วยสติปัญญาเพื่อภพหน้า

๕. ศาสนาเต๋า

- เน้นความสันโดษและกลมกลืนกับธรรมชาติ

๑๐. ศาสนาขงจื้อ

- เน้นการเมืองเชิงจริยธรรม

๑๑. ศาสนาซิกข์

- เน้นความเคารพระหว่างครูกับ ศิษย์

๑๒. ศาสนาชินโต

- เน้นประวัติศาสตร์ (ความเชื่อ + ราชสำนัก)

เผ่ามนุษย์ดึกดำบรรพ์กับความเชื่อ

๑. มนุษย์ชำนาญ (Homo Habilis)

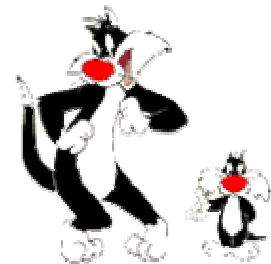
น่าจะเริ่มเชื่อในอำนาจของธรรมชาติ แต่ไม่มีหลักฐาน

๒. มนุษย์ยืนตรง (Homo Erectus)

นอกจากจะเชื่อในอำนาจของธรรมชาติแล้ว น่าจะเชื่อเรื่องไฟด้วย

๓. มนุษย์ฉลาด (Homo Sapiens)

- มีกองไฟเป็นศูนย์กลาง
- เริ่มสร้างอารยธรรม
- ความเชื่อแสดงออกมาเป็นพิธีกรรม เช่น การเปล่งเสียง การรำยรำร่วมกัน
- พิธีกรรมและประเพณีที่เป็นแบบแผน น่าจะก่อตัวในช่วงนี้

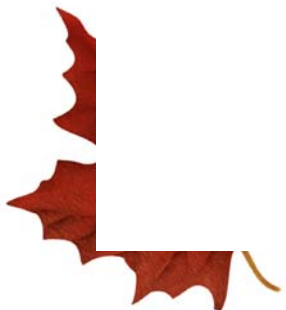
๔. มนุษย์นีแอนเดอร์ธัล (Neanderthal)

- ผู้สร้างวัฒนธรรมมอสเตอร์เรียน (Mauserian Culture)
- เป็นมนุษย์พวกแรกที่เชื่อใน การทำพิธีฝังศพผู้ตาย
- มี **Mana, Totem, Animism** เด่นชัด

๕. มนุษย์โครมันยอง (Cromagnon Man)

- ผู้สร้างอารยธรรมอริเกอเนเซียน (Aurignacian), โซลูเทเรียน (Solutarean) และแมกดาลาเลเนียน (Magdalenian)

ศาสนาในยุคหินเป็นลักษณะเชื่อตามธรรมชาติ
เป็นความเชื่อพื้นฐานที่ไร้ระบบ

ลักษณะความเชื่อยุคดึกดำบรรพ์

- ลัทธิมานะ (Manaism)

เป็นความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ ภูเขา แม่น้ำ ฯลฯ

- ลัทธิโทเท็ม (Totemism)

เป็นความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์และคน

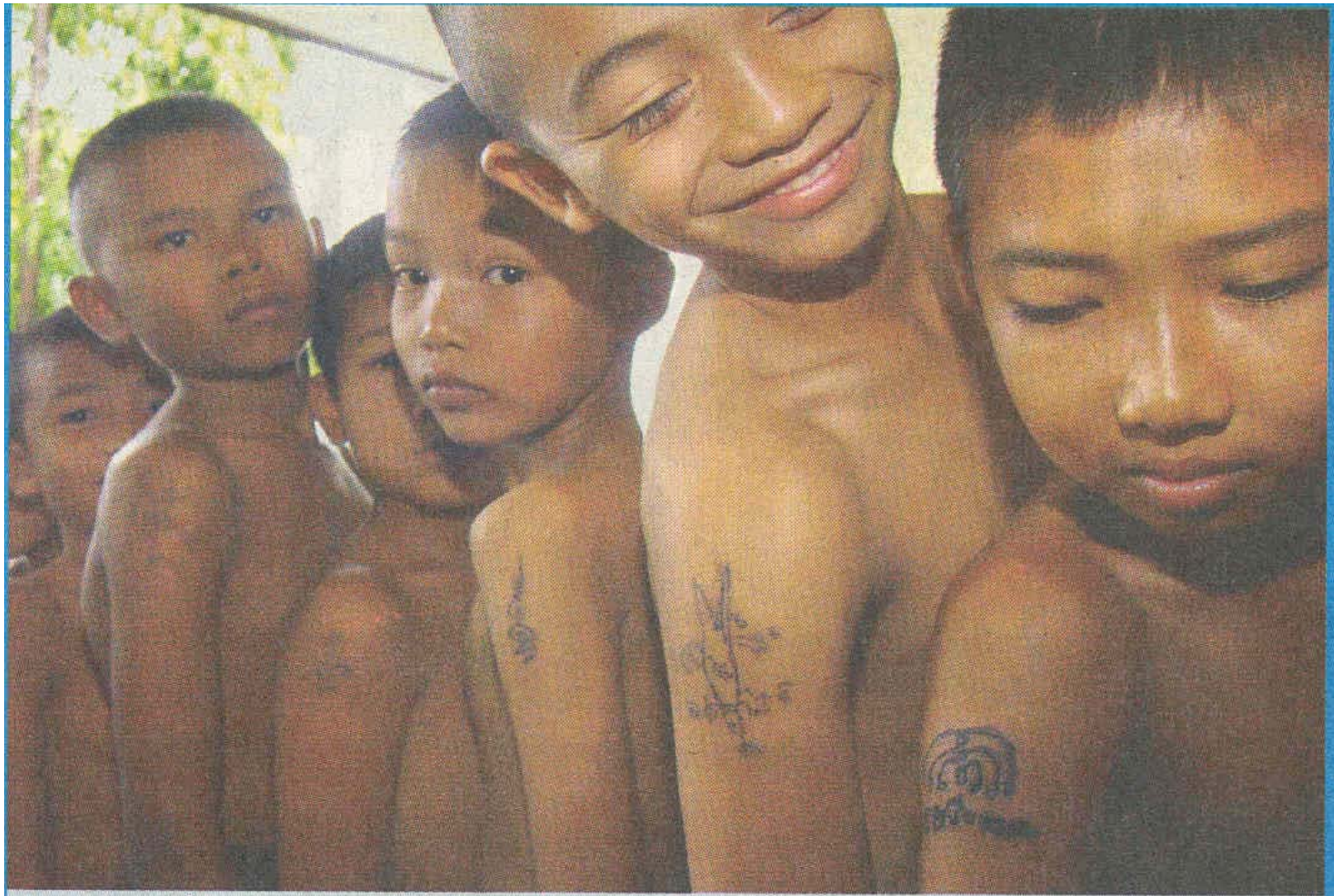
- วิญญาณนิยม (Aanimism)

เป็นผีที่มีอำนาจลึกลับอาจท่องเที่ยวไปอย่างเสรี อาจสิงสถิตอยู่ในร่างคนสัตว์ ต้นไม้ ฯลฯ

บางกลุ่ม อาจจะเชื่อเพียงแบบเดียว หรือสองแบบ หรือทั้งสามแบบ แล้วแต่ความเข้าใจของแต่ละกลุ่ม

■ **โซว์ของดี** ■ เด็ก ๆ ยืนเข้าแถวโซว์รอยสัก หลังจากให้พระสำนักสงฆ์บ้านวังโพน ต.หนองกุงใหญ่ อ.กระนวน จ.ขอนแก่น สักยันต์ ด้วยความเชื่อว่า อยู่ยงคงกระพัน และให้สาวหลง จนครูและผู้ปกครองผวาติดเชื้อเอดส์ เพราะใช้เข็มสักอันเดียวกัน

ความเชื่อไสยศาสตร์เวทย์มนต์อาถรรพ์

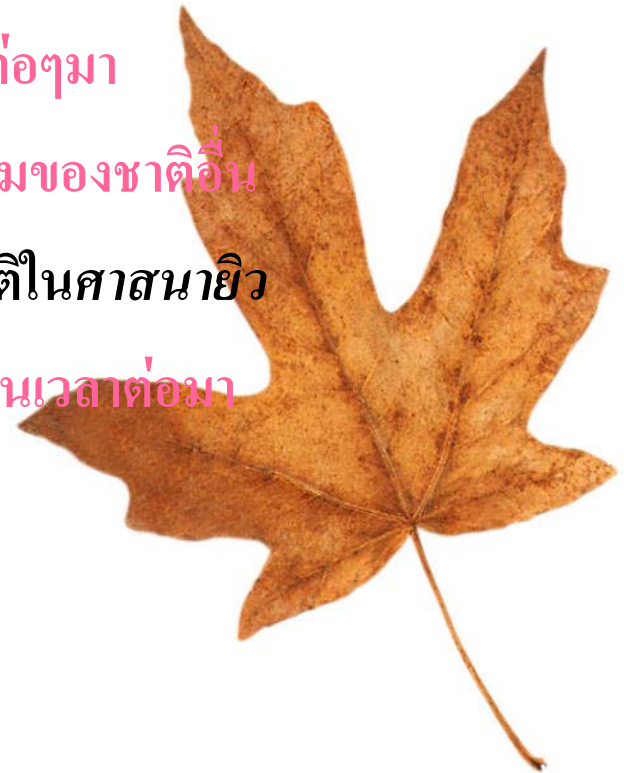
“แอร์จอมขมังเวทย์”

ก. ศาสนากลุ่มเมโสโปเตเมีย

- สุเมเรียน
- อักคัด
- แอสซีเรีย
- บาบิโลน
- ฮิตไทต์
- เฟนิเชีย
- เมเดีย
- เปอร์เซีย

กลุ่มชนชาติเหล่านี้ ได้สร้างวัฒนธรรมให้ชนชาติต่อมา
ทำให้เกิดเป็นมูลรากบทบัญญัติของศาสนาและวัฒนธรรมของชาติอื่น
เช่น บัญญัติ ฮัมมูราบี เป็นต้น ถือว่าเป็น มूलของบัญญัติในศาสนายิว
อันเป็นต้นเค้าให้เกิด ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ในเวลาต่อมา

ศ.ปราเดน ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับกลุ่มศาสนาเมโสโปเตเมีย โดยเฉพาะศาสนาบาบิโลนไว้ ๖ ข้อ คือ

- ๑) ศาสนากับการเมืองเจริญควบคู่กันไป (คล้ายกับศาสนาอียิปต์โบราณ)
- ๒) มีการรวมเทพเจ้าเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 5 องค์
(คล้ายกับศาสนาอียิปต์โบราณ)
- ๓) มีความโน้มเอียงไปในการบูชาเทพเจ้าองค์เดียว
- ๔) พัฒนานานไปกับศาสนาเฮบรู
- ๕) เรื่องการนับถือเทพเจ้าเป็นเรื่องสำคัญต่อชีวิตนี้
- ๖) เรื่องอนาคต ไม่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ

ข. ศาสนาอียิปต์โบราณ

- นับถือสัตว์หลายชนิดว่าศักดิ์สิทธิ์
 - ผสมผสานความเชื่อระหว่าง มนุษย์กับสัตว์ เช่น **Sphink**
 - นับถือ แม่น้ำไนล์ มากเป็นพิเศษ
 - ฟาโรห์บางครั้งเป็น “ผู้แทนแห่ง เทพ”, “เทพอวตาร”, “โอรสแห่ง เทพ”
 - เชื่อในเรื่องคำพิพากษาขั้นสุดท้าย
- คล้ายๆ กับศาสนากลุ่มเมโสโป-เตเมีย และยิว

คำที่ศาสนายิวหรือคริสต์ใช้ร่วมกัน

- **Final Judgement** (แอสซีเรีย)
- **Satan** (โซโรอัสเตอร์)
- **Pairidaeza → Paradisos → Paradise**
- **Tagtug** เรื่องกินผลไม้ที่เทพเจ้าห้าม

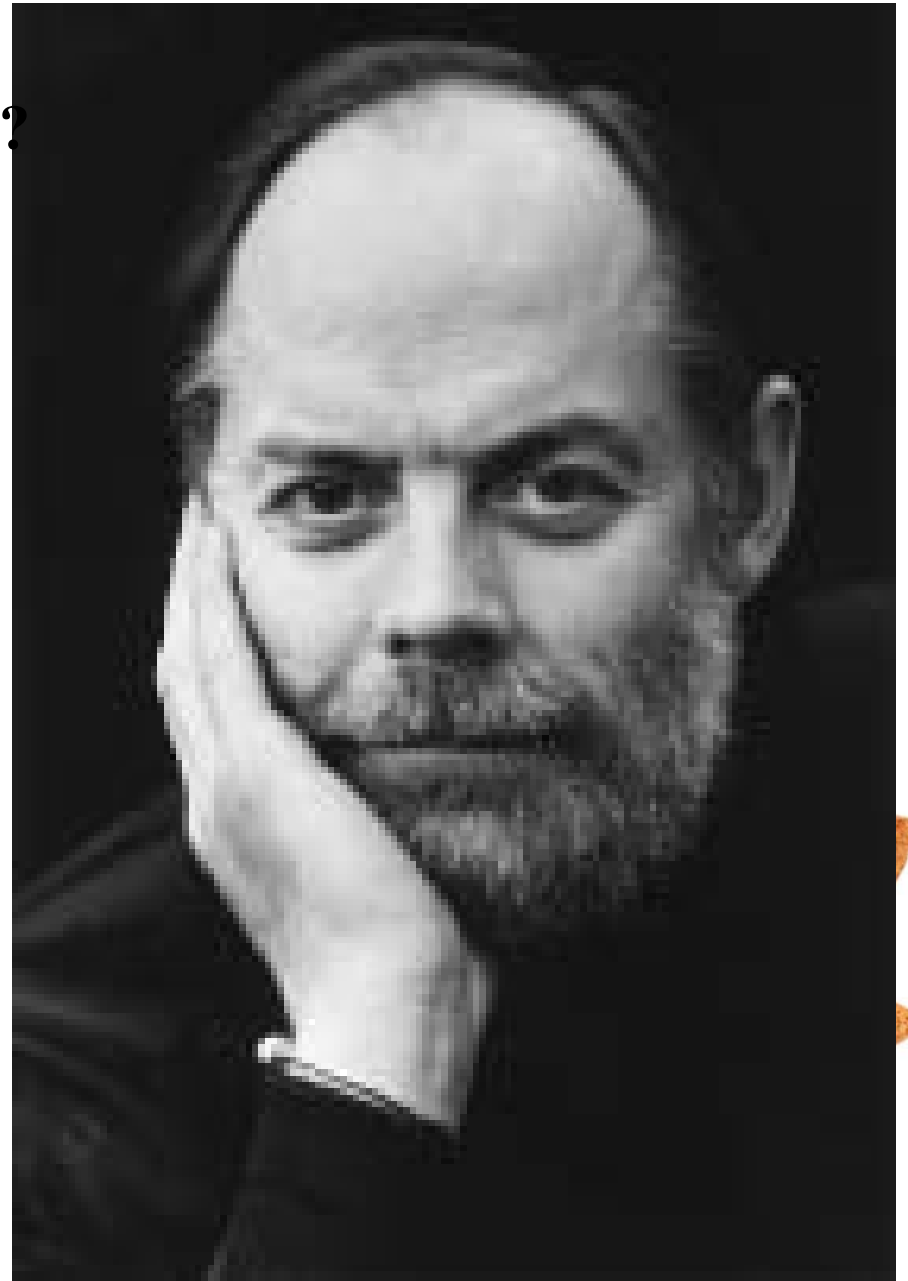

Origin of Religion.

(จุดกำเนิด) อะไรคือจุดกำเนิดศาสนา?

John Lubbock

กล่าวไว้ว่า “ในยุคแรกๆวิวัฒนาการทางความคิดของมนุษย์เริ่มตั้งแต่ไม่มีแนวความคิดทางศาสนา ต่อมามนุษย์จึงเริ่มนับถือธรรมชาติว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ศาสนา(บุพกาล) จึงปรากฏขึ้น”

John Lubbock (1834-1913) :

“ในยุคแรกๆ วิวัฒนาการทางความคิดของมนุษย์เริ่ม
ตั้งแต่ไม่มีแนวความคิดทางศาสนาต่อมามนุษย์จึงเริ่ม
นับถือธรรมชาติว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์”

E.B. Tylor :

“จุดเริ่มต้นของการเกิดศาสนาทั่วโลก มาจากความเชื่อ
ของมนุษย์ที่ว่า วิญญาณมีอยู่จริง ซึ่งเป็นความเชื่อ
รูปแบบเก่าแก่ที่สุดและสำคัญที่สุด เป็นความเชื่อที่
สร้างอารยธรรมให้กับสังคมมนุษย์”

Herbert Spencer (1820-1930) :

“ลัทธิบูชาบรรพบุรุษคือรูปแบบที่เก่าแก่ที่สุดใน
แนวความคิดทางความเชื่อหรือศาสนาของมนุษย์
ความคิดนี้ ไม่ได้รับสนับสนุนเหมือนความคิดของ
E.B. Tylor

Sir James Frazer (1845-1941) :

“ความเชื่ออันแรกของมนุษย์เป็นศาสนา/ลัทธิประเภท
เวทมนต์อาถรรพ์(**Magico Religion**)
หรือไสยศาสตร์ (เพราะผลจากการศึกษาภาพวาด
ของมนุษย์ถ้ำ (ตระกูลโครมัน-ยอง)”

แต่แนวความคิดนี้ ก็ถูกคัดค้านด้วยเหตุผลของ
มนุษย์นี้แอนเดอร์วัลด์ที่เกี่ยวกับพิธีฝังศพ

Max Muller

“แนวความคิดทางศาสนา
เดิมของมนุษย์ทั่วโลกมี
ลักษณะคล้ายคลึงกัน
เพราะมีจุดกำเนิดร่วมกัน
มาแต่เดิม”

ทฤษฎีต่างๆ

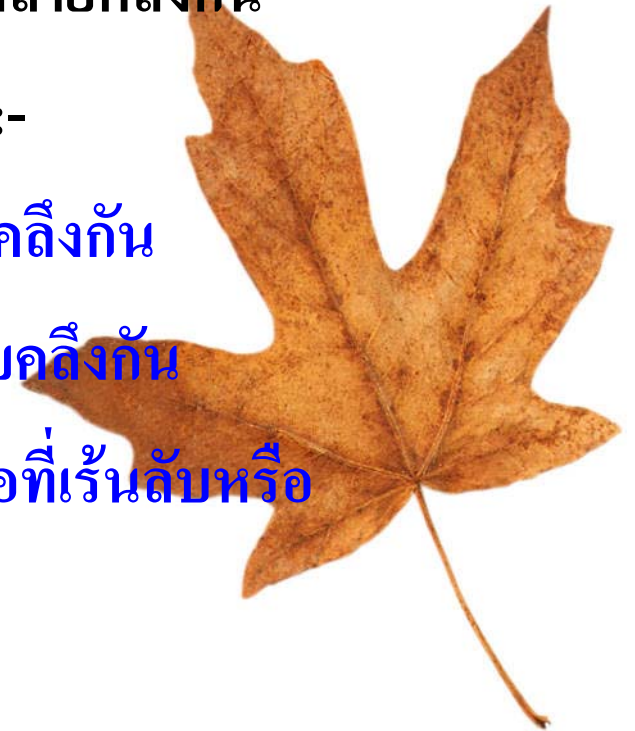
จิตวิทยา : ทฤษฎีเอกภาพทางจิตของมนุษย์

(Psychic Unity of Mankind)

มนุษย์ยุคบุพกาลมีความเชื่อทางศาสนาคล้ายคลึงกัน

ทั้งๆ ที่มีได้ติดต่อกัน เพราะ :-

- เกิดจากประสบการณ์ขั้นพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน
- เกิดจากความจำเป็นเพื่อดำรงชีวิตที่คล้ายคลึงกัน
- บทสรุปจึงตั้งอยู่บนพื้นฐานทางความเชื่อที่เร้นลับหรือ
วิญญาน

มนุษยวิทยา : Max Muller

ศาสนาและอารยธรรมของโลกมีจุดกำเนิดมาจากแหล่งเดียวกัน
หรือมีจุดร่วมกัน

อูรา อัลไต, ซีไมท์ และอารยันทูราเนียเป็นต้นกำเนิดทางภาษา
ศาสนาและเชื้อชาติต่างๆ

จึงได้บทสรุปว่า แนวความคิดทางศาสนาเดิมของมนุษย์ทั่วโลก
มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เพราะมีจุดกำเนิดร่วมกันมาแต่เดิม

สังคมวิทยา : Joachim Wach

๑) ศาสนาโดยธรรมชาติ (Natural Religion)

เกิดขึ้นโดยที่มนุษย์ไม่รู้เรื่องไม่เข้าใจมาก่อน แต่ยกย่อง
ปรากฏการณ์ธรรมชาติในฐานะเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์

๒) ศาสนาจริยธรรม (Ethical Religion)

เกิดขึ้นมาตามระบบของสังคม อันเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการ
ประพฤติปฏิบัติตามกระแสแห่งพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งมี
องค์พิธีการ (**Rites**) เป็นส่วนร่วมคอยควบคุมกำกับให้เป็น
ตามประสงค์ของสังคม

ศาสนาจริยธรรมเกิดขึ้นมาแทนศาสนาธรรมชาติ/
ต้องการปฏิรูปศาสนาดั้งเดิม
บางครั้งเรียกว่า ศาสนาหลัก, สถิต, พิธีการ

C.P.Tiele

เป็นนักสังคมวิทยา

“ศาสนาในระยะแรกสุดและ
ต่ำสุดแห่งพัฒนาการทางด้าน
ความคิดของมนุษย์ ได้แก่

Polyzoic Religion”

Polygamy
Polyandry

C.P. Tiele :

๑. ศาสนาในระยะแรกสุดและต่ำสุดแห่งการ
พัฒนาทางด้านการคิดของมนุษย์ได้แก่

Polyzoic Religion

๒. ได้อธิบายแห่งพัฒนาการทางจิตตั้งแต่ความคิด
ขั้นพื้นฐานสุดจนถึงยุคสุดท้าย โดยเรียกชื่อเป็น
ขั้นๆ :-

๒.๑ ศาสนาพหุวิญญาณเวทมนต์อาถรรพ์

(Polydaemonistic Magico Religion)

- ธรรมชาติมีวิญญาณ
- ปรัมปราวิทยา
- เวทมนต์อาถรรพ์
- ลัทธิบูชาสัตว์ที่น่ากลัวน่าเกรงขาม

(Animal Worship)

- ลัทธิบูชาวัตถุ (Fetishism) บางชนิด

๒.๒ ศาสนาพหุเทวรูปสัตว์มนุษย์นิยม

(Therionthropic Polytheism)

- พระเจ้าของตนควรมีลักษณะบางอย่าง เช่นเดียวกับมนุษย์
- จึงให้พระเจ้าของตนมีรูปร่างผสมกันระหว่างมนุษย์กับสัตว์ เช่น เทพเจ้าฮอรัส (เหยี่ยว), เทพีเซธกีส (แมงป่อง), สฟิงค์ (สิงโต) ฯ

๒.๓ ศาสนาพหุเทวรูปมนุษย์นิยม

(Anthropomorphic Polytheism)

- เทพมีรูปร่างเช่นเดียวกับมนุษย์
- เป็นพหุเทวนิยม
- แต่ละเผ่า มีเทพเจ้ามากมาย

๒.๔ ศาสนาจริยธรรม

- มีหลักปรัชญา เพื่อสังคม
- แนวเอกเทวนิยม, อเทวนิยม

มูลเหตุการเกิดศาสนา

หลวงวิจิตรวาทการ : 6 ประการ

- ๑) ความกลัวอำนาจธรรมชาติ
- ๒) ความรู้บกพร่องทางภูมิศาสตร์ฯลฯ
- ๓) ต้องการผลตอบแทน
- ๔) การคิดค้นหาเหตุผล
- ๕) อิทธิพลของบุคคลสำคัญ
- ๖) ลัทธิการเมือง

๑. ความกลัวอำนาจธรรมชาติ

- เพราะเผชิญอยู่กับภัยธรรมชาติ
- สติปัญญายังด้อยอยู่
- สังคมยังไม่เจริญ (**Babarian**)

๒. เกิดจากความไม่รู้

- ความไม่รู้ทางภูมิศาสตร์ :ตำนานปรากฏการณ์ธรรมชาติ
- ความไม่รู้ทางชีววิทยา
เชื่อว่าสรรพสิ่งทุกอย่างบนโลกพระเจ้าเป็นผู้ปั้นแต่ง
- ความไม่รู้เหตุผลทางดาราศาสตร์
ตำนานเทพเจ้าต่าง ๆ ในดวงดาว

๓. เกิดจากความรักดี

- Fidelity

- รักดีมรรค, รักดีโยคะ

- สัทธา สาส์ ปฏิญฐิตา

(ความจริง)

- สัทธาย ตรตีติ โอนัง

๔. ความต้องการรู้แจ้งเห็นจริง

- ไม่พอใจในสภาพของสังคมที่เป็นอยู่
- เพื่อเลิกระบบบรรณะ
- ล้มความเชื่อที่ไร้เหตุผล
- เดินตามแนวเหตุผล : อริยมรรค

๑) ทุกข์ - ผล

๒) สมุทัย - เหตุ

๓) นิโรธ - ผล

๔) มรรค - เหตุ

มรรค ๘

๑. สัมมา**ทิฐิ**

๒. สัมมา**สังกัปปะ**

ปัญญา

๓. สัมมา**วาจา**

๔. สัมมา**กัมมันตะ**

๕. สัมมา**อาชีวะ**

ศีล

๖. สัมมา**วายามะ**

๗. สัมมา**สติ**

สมาธิ

๘. สัมมา**สมาธิ**

๕. เกิดจากอิทธิพลของบุคคลสำคัญ

- หัวหน้าเผ่า
- กษัตริย์, จักรพรรดิ, ฟาโรห์
- บรรพบุรุษ เช่น พ่อ แม่ ปู่ย่า ฯลฯ
- พ่อมด หมอผี
- วีรบุรุษ วีรสตรี (รัฐบุรุษ)

๖. เกิดจากลัทธิการเมือง

- มักอ้างศาสนาเป็นเครื่องมือ เช่น
 - ฟาโรห์,
 - จักรพรรดิจีน - ฮ่องเต้
- ในนามอาณัติสิทธิ์ของเทพเจ้า (เทวสิทธิ์)
 - ยิว, อิสลาม
 - บูชีโด (การฮาราเคิรี)

ปฐมาภคาวณโณ

ระดับความเชื่อมี 6 ประเภท

๑) ธรรมชาตินิยม - **Animatism**

๒) วิญญาณนิยม - **Animism**

๓) การบูชาบรรพบุรุษ

๔) การนับถือเทพเจ้าหลายองค์

๕) อติเทวนิยม - **Homotheism**

๖) เอกเทวนิยม - **Monotheism**

๗) อเทวนิยม - **Theism**

แบ่งตามลักษณะ : เทวนิยมและอเทวนิยม

๑. เทวนิยม ๑๐ ศาสนา

- กลุ่มศาสนาที่ตายแล้ว - โซโรอัสเตอร์
- ยิว - คริสต์ - อิสลาม
- ฮินดู - ลิกซ์ - ชินโต
- เต๋า - ขงจื้อ

๒. อเทวนิยม-ไม่เชื่อว่ามีอำนาจของพระเจ้าสร้างสรรพสิ่ง

- พุทธศาสนา
- ศาสนาเซน

ความหมาย/ลักษณะ

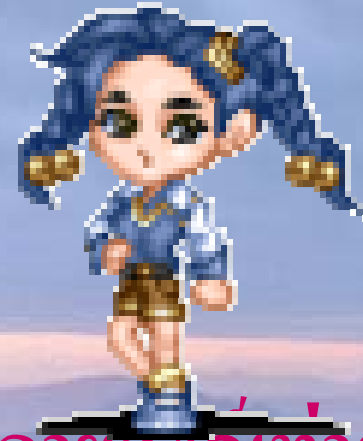
เทวนิยม - **Theism**

Theism → Theos

เทวนิยม → เทวะ → เทพเจ้า+นิยม

๑. พหุเทวนิยม = Polytheism

มีความเชื่อในพระเจ้าหรือเทพเจ้าหลายองค์เท่าๆ
กัน โดยแต่ละองค์ทรงปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ กัน

๒. อติเทวนิยม/เทวะดิเทพ = Henotheism

- ความคิดและความเชื่อที่ว่ามีเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่เพียงองค์เดียวในบรรดาเทพเจ้าเป็นจำนวนมาก แต่ความคิดและความเชื่อในลักษณะนี้จำกัดอยู่เฉพาะในเวลาประกอบพิธีกรรมแต่ละอย่างเท่านั้น
- เกิดขึ้นมาในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างพหุเทวนิยมกับเอกเทวนิยม
- **Max Muller** เป็นผู้ใช้คำนี้เป็นคนแรก
- อินเดียนิยมใช้คำว่า “**ปชาบดี**” สำหรับเทพเจ้าผู้เป็นใหญ่ในเรื่องนั้นๆ
- ปชาบดี หมายถึงผู้สร้างโลกและสรรพสิ่ง
- ต่อมา หมายถึงพระพรหมองค์เดียวเท่านั้น

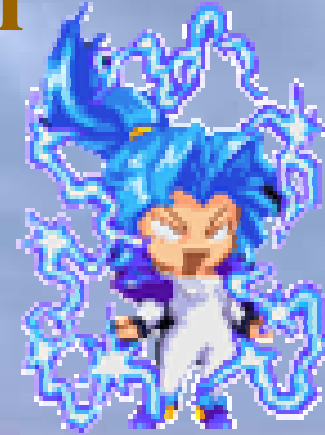
๓. เอกเทวนิยม - Monotheism

- ความเชื่อที่ว่าทุกสิ่งทุกอย่างเกิดจากอำนาจของพระผู้เป็นเจ้าหรือเทพเพียงองค์เดียวเท่านั้น เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดและเด็ดขาด
- เป็นความเชื่อที่พัฒนามาจากพหุเทวนิยมและอติเทวนิยมจนกลายมาเป็นเอกเทวนิยมในที่สุด
- เพราะความจำเป็นทางสังคม การเมือง การปกครอง
สภาพแวดล้อมต่อการดำรงชีพ
- เพราะจะก่อให้เกิดความสามัคคีในระหว่างเผ่า หรือชนชาติเดียวกัน

๔. ธรรมชาติเทวนิยม - Deism

- Deos
- สร้างโลกจากความว่างเปล่า
- ปลดปล่อยให้โลกและสรรพสิ่งไปตามเจตจำนงเสรี
(will to be free)
- เข้ามาช่วยเหลือเป็นครั้งคราว
- จะอยู่ชั่วนิรันดร์และอยู่เหนือสิ่งทั้งปวง
- เน้นหนักไปในทางปรัชญามากกว่า ศาสนา

๕. สมุหเทวนิยม - Panentheism

โดยมีหลักอยู่ว่า :

๕.๑) พระเจ้าอยู่ทั้งเหนือโลกและในโลก

๕.๒) อยู่เหนือวิญญูณมนุษย์และอยู่ในวิญญูณของมนุษย์

๕.๑.๑ พระเจ้าอยู่เหนือโลก $\approx$ พระเจ้าไม่ถูกจำกัดด้วยสภาวะธรรมของโลก

๕.๑.๒ พระเจ้าอยู่เหนือวิญญูณ $\approx$ ปล่อยให้มนุษย์เลือกทางเอาเองอย่างเสรี

๕.๑.๓ พระเจ้าอยู่ในวิญญูณมนุษย์ $\approx$ อยู่ในฐานะเป็นผู้นำทางวิญญูณของมนุษย์

๕.๑.๔ พระเจ้าอยู่ในโลก $\approx$ พระองค์แสดงอำนาจในโลกนี้ด้วย

๖. อเทวนิยม ~ Atheism

- ศาสนาที่สอนว่าไม่มีอำนาจของเทพเจ้าหรือพระเจ้าใดๆ ที่มีอำนาจสูงสุดสร้างโลก
- มีความเชื่อตรงข้ามกับ **Monotheism**
- **Atheism** A + Theism
- A = 'ไม่, ไม่ใช่, ไม่มี, Theism Theos = เทพเจ้า
- แปลตามตัวว่า ความเชื่อที่ไม่มีเทพเจ้าหรือพระเจ้า หรือไม่เกี่ยวกับพระเจ้า
- เดิมเป็นศัพท์ที่เรียกคนที่นับถือหรือเชื่อถือต่างกันว่าAtheism โดยเฉพาะลำเอียงกันในเรื่องเชื้อชาติ

- พวกคริสเตียนในยุคแรกๆ ถูกเรียกว่า **Atheism** เพราะได้ปฏิเสธพระเจ้าของกรีกและโรมัน
- **โซเครตีส** ถูกประณามว่า อเทวนิยมและถูกศาลตัดสินให้กินยาตาย เพราะนับถือพระเจ้าที่ตั้งขึ้นมาใหม่แทนพระเจ้าองค์เดิม
- ชาวยิวถือว่าใครอ้างตนว่าเป็นบุตรของพระเจ้า จะถูกเรียกว่า Atheism
- พวกชาวคริสต์ในยุคโรมันยุคกลาง จะมองคนอื่นที่นับถือศาสนาต่างจากตนเองว่าเป็นพวกเดียรฉัตร คนนอกกรีต ซาตาน จัดเป็นพวก Atheism
- ตั้งแต่สมัยกรีกโรมัน

- ยูโรปกลาง อเทวนิยมมีความหมายไปในทางลบ
- ตั้งแต่ ค.ศ.๒๐ (Renaissance) เป็นต้นมา Atheism มีความหมายไปในทางบวกยิ่งขึ้น
- ในปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับว่าเป็นความเชื่อที่มีเหตุผล และยึดหลักมนุษยนิยม (Humanism)
- เน้นความจริงมากกว่าสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ
- เน้นแก้ไขปัญหาด้วยสติปัญญาของมนุษย์มากกว่าอาศัยเทพเจ้าหรือไสยศาสตร์
- วิทยาศาสตร์ก็เป็น อเทวนิยม แต่เน้นวัตถุนิยมมากกว่าจิตใจ พิธีกรรม หรือศรัทธา

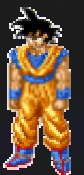
ทางปรัชญาแบ่งอเทวนิยม : ๔ แบบ

๑. อเทวนิยมเชิงลัทธิ ~ Dogmatic atheism

- ปฏิเสธความมีอยู่ของพระเจ้าโดยสิ้นเชิง ไม่ว่าจะเป็นไปในลักษณะหรือความหมายใดๆ

๒. อเทวนิยมเชิงวิม์ติ ~ Sceptic atheism

- ปฏิเสธหรือสงสัยความสามารถของจิตมนุษย์ที่จะรู้ในความมีอยู่ของพระเจ้า

๓. อเทวนิยมเชิงวิจารณ์ ~ Critical atheism

- ไม่ปฏิเสธและยอมรับอะไร แต่เชื่อว่าไม่มีข้อพิสูจน์ใดๆ เกี่ยวกับความมีอยู่ของพระเจ้าอย่างสมเหตุสมผล

๔. อเทวนิยมเชิงปฏิบัติ ~ Practical atheism

- พระเจ้าจะมีอยู่หรือไม่อยู่ก็ตาม ไม่เกี่ยวข้องกับอะไรกับชีวิตของเรา เราสามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างสุขสบายโดยไม่เชื่อในพระเจ้าเลยก็ได้

ประสบการณ์ทางศาสนาโดยสรุป ๒ แบบ

๑. แบบเทวนิยม

- ประสบการณ์จากเทพเจ้า
- เข้าไปสัมผัสโดยตรง
- เทพเจ้าเข้าถึง
- เปลี่ยนใจ

๒. แบบอเทวนิยม

- บำเพ็ญตะบะ
- รักษาศีล
- ควบคุมประสาททั้ง ๖
- บำเพ็ญมรรควิธี

ความรู้ทางศาสนา

ความรู้ทางศาสนาเพื่อจะตอบปัญหา

๑. ชีวิตคืออะไร?

เกิดมาเพื่ออะไร?

ตายแล้วจะไปไหน?

๒. โลกและจักรวาลคืออะไร?

เกิดมาได้อย่างไร?

โลก (นรก, สวรรค์) ฯลฯ มีหรือไม่?

เกี่ยวข้องกับมนุษย์หรือไม่?

- ชีวิตคือ ชั้น 5

- รูป (ธาตุ 4) ,เวทนา, สัญญา,สังขาร, วิญญาณ

- เกิดมาจาก กิเลส กรรม วิบาก

- มีชีวิตหลังความตาย (สังสารวัฏ)

- โลกและจักรวาล คือ ชั้น 5

- กำเนิดมาจาก สุนฺดฺรุต (วิวัฒนาการ)

- มีกำเนิด 31 ภูมิ (นรก มนุษย์ สวรรค์)

๓. เป้าหมายสูงสุดของชีวิตคืออะไร?

ความรู้ทางศาสนาเกิดขึ้นตามลักษณะตามระบบเฉพาะตนเอง
ด้วยอิทธิพลหลายประการ โดยสรุปมี 2 ประเภท

๑) ฝ่ายเทวนิยม (Theism)

- จุบรวมแห่งความรู้ทางศาสนาประเภทนี้ มีแหล่งกำเนิดอยู่บนพื้นฐาน
แห่งความเชื่อในพระเจ้าที่เรียกว่า วิวรรณ์ - Revelation คือการแจ้งข่าวดี
ให้มนุษย์ทราบ ในปัจจุบันจัดอยู่ในประเภทชวนเชื่อ

การเปิดเผยข่าวดีของพระเจ้ามี ๕ วิธี คือ

๑. การปรากฏตนเองโดยตรง

๒. การเข้าฝัน

๓. การแจ้งผ่านคนกลาง (Prophet) หรือการดลใจ
(Transpiration)

๔. เทพาวตาร (Incarnation)

๕. การใช้สัญลักษณ์ต่างๆ (Diviration)

๑) การปรากฏตนเอง เช่น

- บัญญัติ ๑๐ ประการ ฯลฯ
- พระคัมภีร์อัลกุรอาน

๒) ความฝัน เช่น เรื่อง

- โยเซฟ + มาเรีย ฝันเห็นพระเจ้า
- พระนางมาयाฝันเห็นช้างเผือกสีขาวปลอด

- พุทธศาสนาแสดงนิमित ๔ ประการ

๑) บุพพนิमित - กรรมเก่า

๒) จิตอาวรณ์ - จิตฟุ้งซ่าน

๓) เทพสังหรณ์ - เทพมาเตือน

๔) ธาตุกำเริบ - ร่างกายผิดปกติ

- **ทางจิตวิทยา (Psychology)** อธิบายได้ว่าเป็นสัญลักษณ์แห่ง
ความปรารถนา, ความวิตกกังวล และความกลัว ซึ่งเก็บกดเอาไว้
ภายในจิตใจ และแสดงออกมาในขณะหลับโดยไม่รู้ตัว =

Unconscious

= Id → เจริญฉาน, กักขฬะ

= Ego → ครึ่งคนครึ่งสัตว์

= Super-ego → กัดยาฉน, พระอรหันต์

๓. การแจ้งผ่านคนกลาง

- บุคคลพิเศษที่พระเจ้าเลือกสรร
- เรียกว่า วิวรณ์ = ศรัทธา
- เช่น พระศาสดาพยากรณ์, ฤาษี หรือตัวแทนของพระเจ้า
(ที่มีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่น)

๔. เทพาวตาร

- นารายณ์อวตาร
- แปลงร่างมาเกิดเพื่อภารกิจบางประการ
- เป็นวิธีสุดท้ายที่ต้องมาเอง

- พระพุทธศาสนามีอยู่ในนิกายมหายาน เช่น พระโพธิสัตว์ (พระอวโลกิเตศวร, พระอาทิตย์พุทธ (พระอามิตาภพุทธะ))
- เทพาวตาร ศาสนาพราหมณ์เด่นที่สุดเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับ พระนารายณ์ทั้งสิ้น

๑) มัตสยาวตาร - ปลา

๒) กูรมาวตาร - เต่า

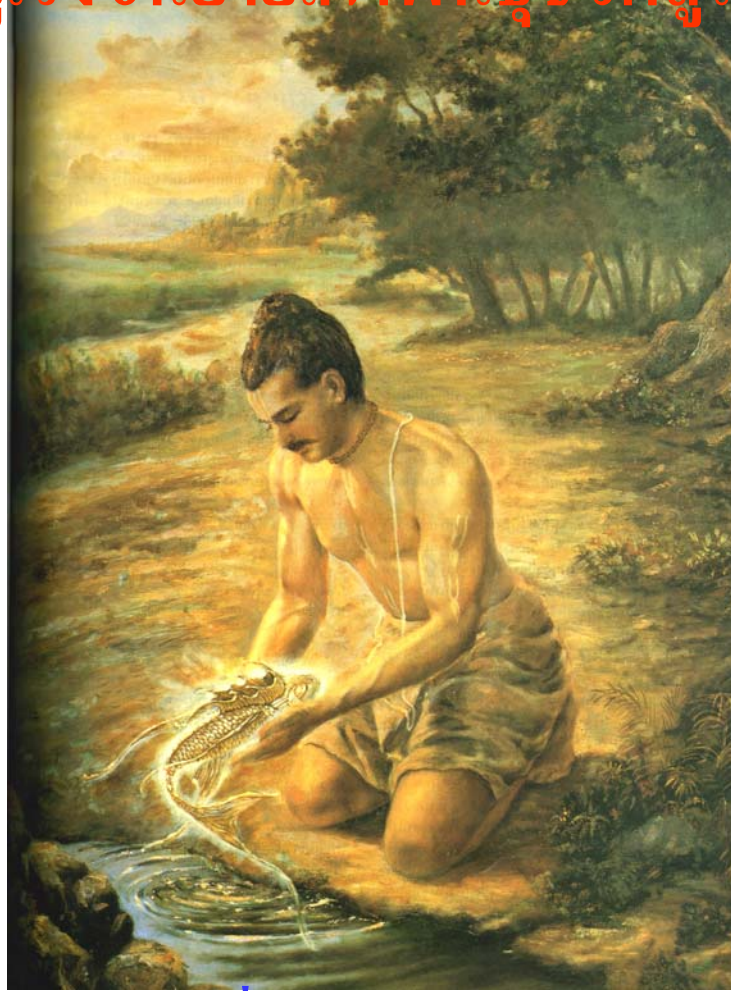
๓) วราหาวตาร - หมูป่า

๔) นรสิงหารตาร - ครึ่งคนครึ่งสิงห์

๕) วามनावตาร - คนแคระ (ผู้มีปัญญา)

- ๖) ปรศุรามาวตาร - บุตรพราหมณ์ราวะ
- ๗) รามาวตาร - พระราม
- ๘) กฤษณาวตาร - कुमारพิศวำ
- ๙) พุทธาวตาร - พุทธเจ้า
- ๑๐) กัลกยาวตาร - บุรุษขี่ม้าขาวช่อกัลกิ

น้ำท่วมโลก วิษณุสั่งต่อเรือ
พระมनुเร่ขณย้ายเผ่าพันธุ์ชีวิตสู่โลกใหม่

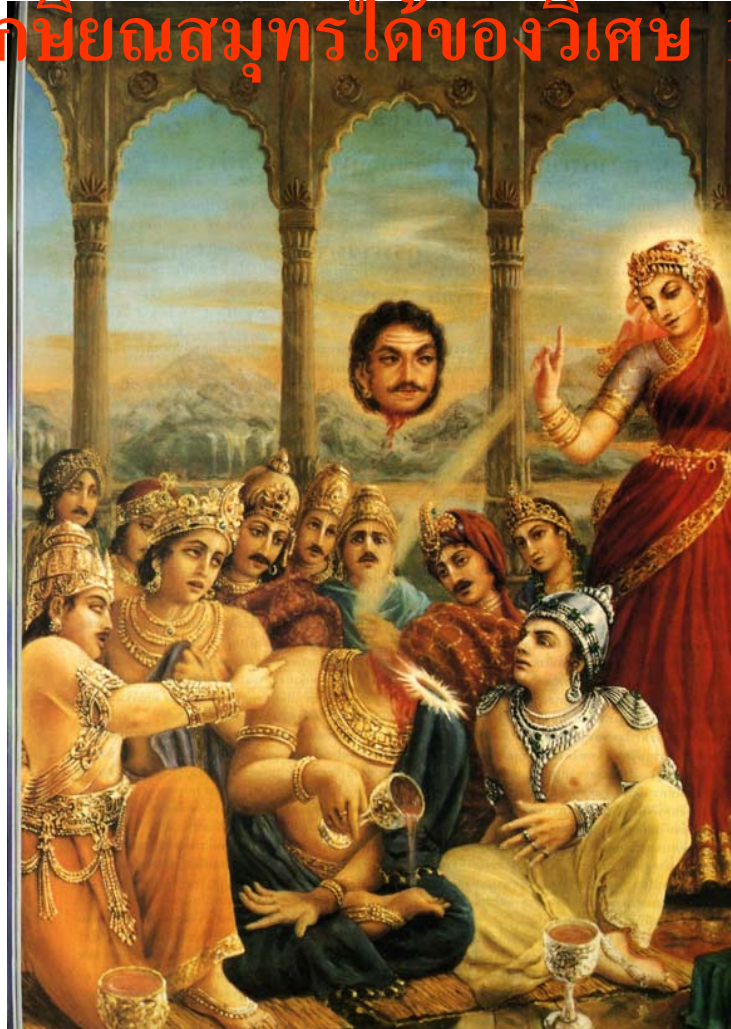

- ปางที่ 1. มัตสยาวตาร

• (Matsya Avatara: Fish Incarnation)

เทวดา-อสูร ร่วมใจสร้างน้ำอมฤต
กวนเกษียณสมุทรได้ของวิเศษ 14 อย่าง

• ปางที่ 2. กูรมาวตาร

• (Kurma Avatara)

หมูป่าจับพระฤๅมิเทวีจากการจมน้ำ
สังหารอสูรหิรัณยักษะ บุตรนางทิตี

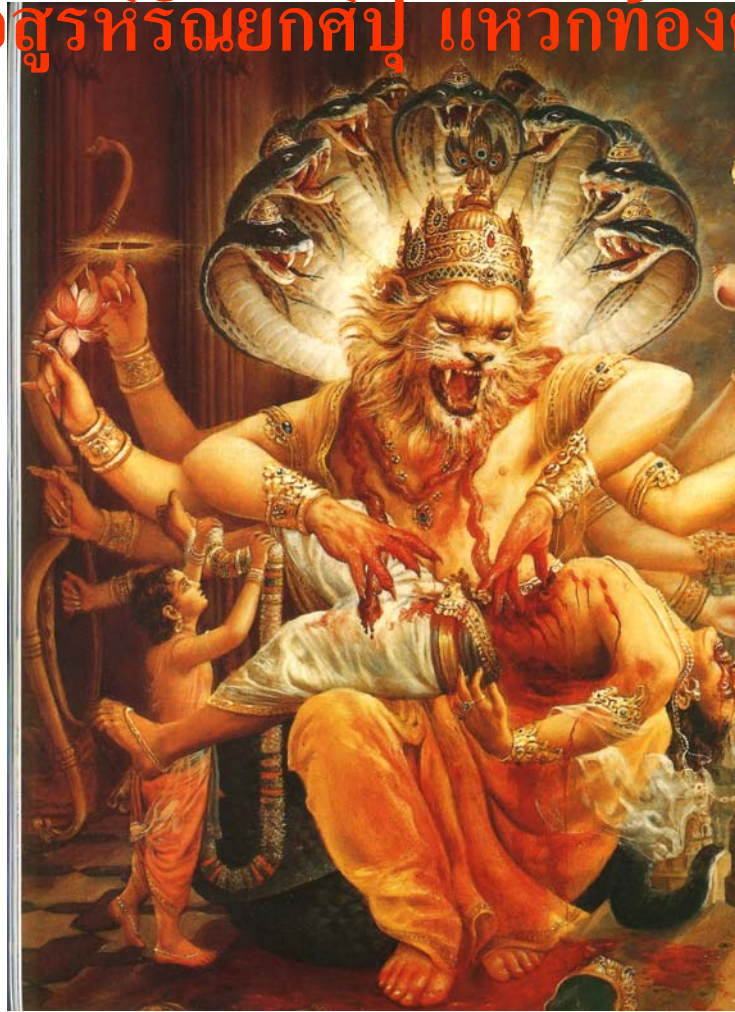

- ปางที่ 3. วราหาวตาร

• (Varaha Avatara: Boar Incarnation)

มนุษย์ครึ่งสิงห์สุดโหดยามโพธิ์เพล้
จับอสูรหิรัณยกสิปु แหวกท้องควักไส้

- ปางที่ 4. นรสิงหาวตาร
- (Narasinha Avatara:Man Lion Incarnation)

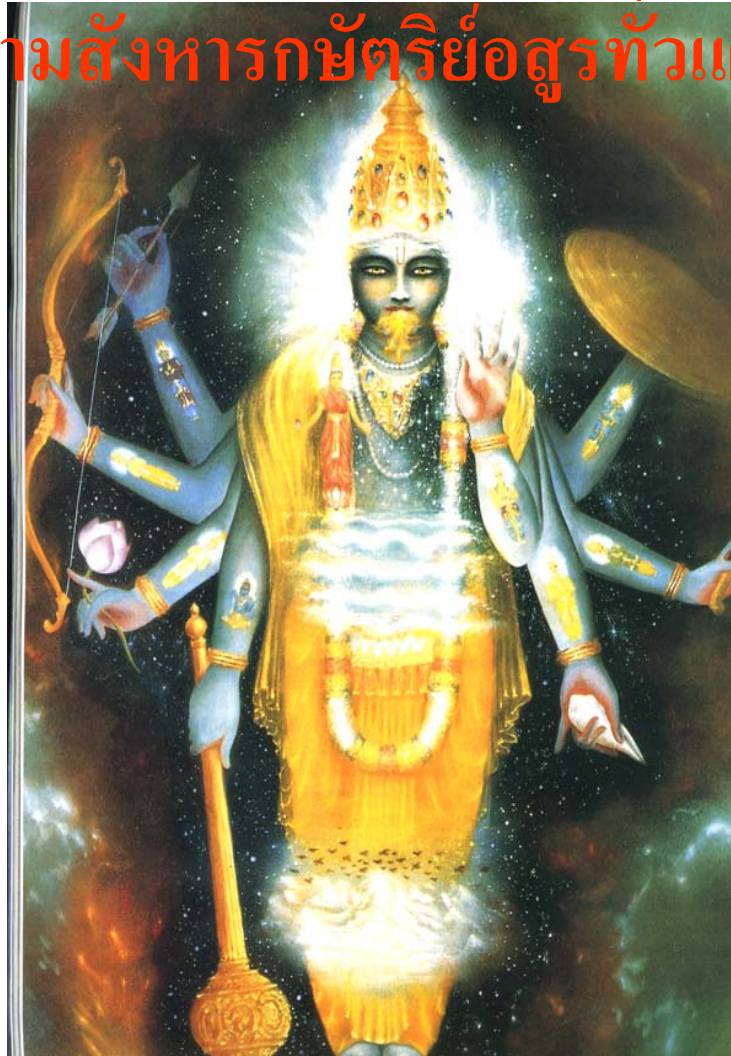
พราหมณ์เตี้ยขอแผ่นดินอสูรแค่ 3 ก้าว

- ปางที่ 5. วามานาวตาร

- (Vamana Avatara: Dwarf Incarnation)

ขวานวิเศษจากพระศิวะเทพ
ปรศุรามสังหารกษัตริย์อสูรทั่วแผ่นดิน

• ปางที่ 6. ปรศุรมาวตาร

• (Parasurama Avatara: Rama with the Battle axe Incarnation)

วีรกรรมพระรามก้องแผ่นดิน สังหารอสูรราวัน รักมั่น 'สีดา' นางเดียว

- ปางที่ 7. รามาวตาร หรือรามจันทราวตาร
- (Rama Avatara: Incarnation as King Rama)

นักปรัชญา ครู และเทพแห่งความรัก

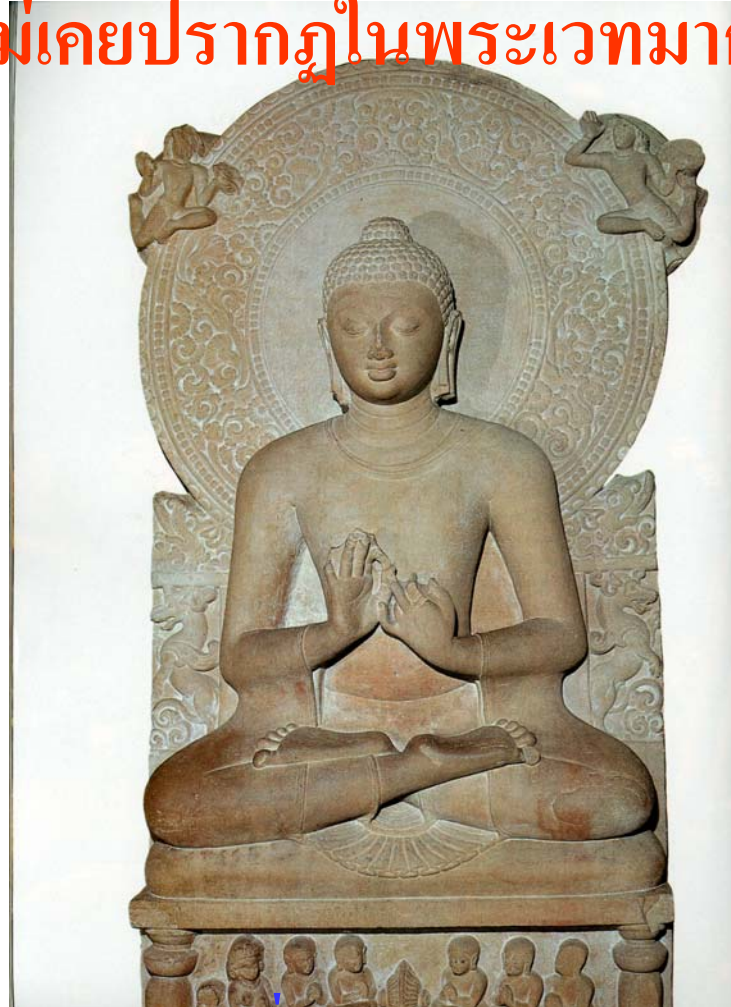
ฉายานักรักชื่อ ‘กฤษณะ’

- ปางที่ 8. กฤษณาวตาร
- (Krishna Avatara)

พระพุทธเจ้าคันหาพระสังฆธรรมใหม่
ไม่เคยปรากฏในพระเวทมาก่อน

• ปางที่ 9. พุทธาวตาร

• (Buddha Avatara: Incarnation as the Buddha)

อัสวินขี่ม้าขาวกู้สถานการณ์โลก
ล้างบาปและความเสื่อมทรามในโลกให้สิ้น

- ปางที่ 10. กาลกิตาร หรือกาลกียวตาร
- (Kalki Avatara)

ข้อสังเกต

๑. เป็นการพัฒนาทางความคิดของมนุษย์จากต่ำไปสู่สูง

(จากไม่ค่อยมีเหตุผล → เหตุผล)

๒. ความเชื่อในแต่ละยุคจะบ่งชี้ว่าอะไรเกิดขึ้นในยุคนั้นๆ หรือ มนุษย์อยู่ในสิ่งแวดล้อมใด เช่น

- (๑-๔) มนุษย์อยู่ในธรรมชาติแท้ๆ และพัฒนาขึ้นมาอยู่ใน ยุคกสิกรรม

- (๕-๘) การต่อสู้ระหว่างเผ่าหรือเชื้อชาติ ความแพ้นะ กลายมาเป็นวรรณะและความเชื่อระบบวรรณะในที่สุด

- (๙) การปรับตัวประนีประนอมทางความคิดที่แตกต่างกัน
ระหว่าง ๒ ศาสนาเพื่อให้อยู่ให้ได้ในสังคมเดียวกัน

- (๑๐) แสดงถึงความทุกข์ยากของมนุษย์อาจจะถูกบีบคั้น
ด้วยอะไรบางอย่าง จนไขว่คว้าหาบุคคลในอุดมคติ = Messiah,
Christ, มหดี, โพรฟีตว์

• ๕. การใช้สัญลักษณ์

- มนุษย์จะต้องตีความหมายเอง
- พระเจ้าจะไม่แสดงหรือให้ความหมายตรงๆ แต่จะบอกผ่านสัญลักษณ์ “บอกใบ้”

มี ๒ ประเภท

๑) สัญลักษณ์ตามธรรมชาติ เช่น

- ตัวเงินตัวทองเข้าบ้าน
- อีقابอกขาว
- ตาเขม่น
- เดือนคี่ไม่แต่งงาน
- วัวเป็นตัวนำโชค ฯลฯ

๒) สัญลักษณ์แบบประดิษฐ์ขึ้นเอง

- พิธีนางกวักเลี้ยงตาย, จุดบั้งไฟ
- พิธีเลี้ยงเซียมซี, พิธีสุหนัด ฯลฯ

แหล่งที่มาแห่งความรู้ฝ่ายอเทวนิยม

- โดยทั่วไปไปยอมรับความคิดของมนุษย์
- ก่อนข้างจะมีเหตุผลกว่าความรู้ประเภทเทวนิยม
- เป็นความรู้ของมนุษย์ที่เลือกสรรตนเองมากขึ้น
- นักปราชญ์หลายท่าน จึงไม่ค่อยยอมรับความรู้ประเภทอเทวนิยมว่าเป็น ศาสนา แต่จัดเป็นปรัชญามากกว่า

- มียู่ ๒ ระดับ

๑) ระดับสามัญ - โลกียปัญญา

๒) ระดับสูง - โลกุตตรปัญญา

รวมเรียกว่า สัมมาทิฐิ

สัมมาทิฐิ

๑) ปรัโธมสะ ~ ฟังเสียงกัณณมิต

๒) โยนินโสมนสิการ ~ ตริตองด้วยตนเอง

ลักษณะตัดสินความรู้ (กาลามสูตร)

๑. มา อนุสสทกเวนะ

อย่าฟังเชื่อสิ่งที่ได้รับฟังสับสน

๒. มา ปรัมปราย

อย่าฟังเชื่อเพราะเหตุว่าเป็นของโบราณ

๓. มา อิติกิริยะ

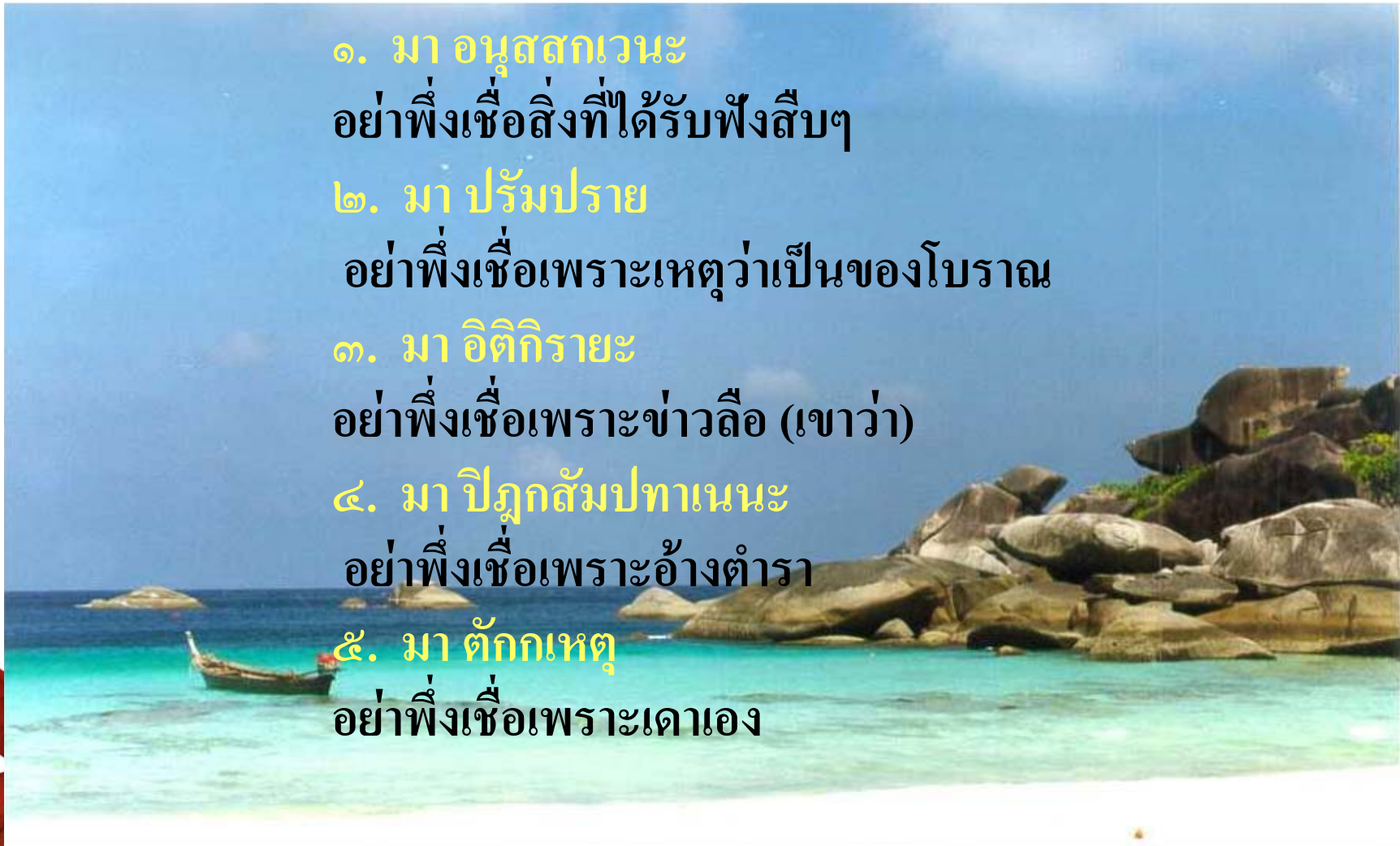
อย่าฟังเชื่อเพราะข่าวลือ (เขาว่า)

๔. มา ปิฎกสัมปทาเนนะ

อย่าฟังเชื่อเพราะอ้างตำรา

๕. มา ตักกเหตุ

อย่าฟังเชื่อเพราะเดาเอง

๖. มา นยเหตุ

อย่าเชื่อเพราะคาดคะเน

๗. มา อาการปริวิตกกนณ

อย่าฟังเชื่อเพราะนึกคิดไปตามอาการที่ปรากฏ

๘. มา ทิฏฐินิชฌมานักจันตียา

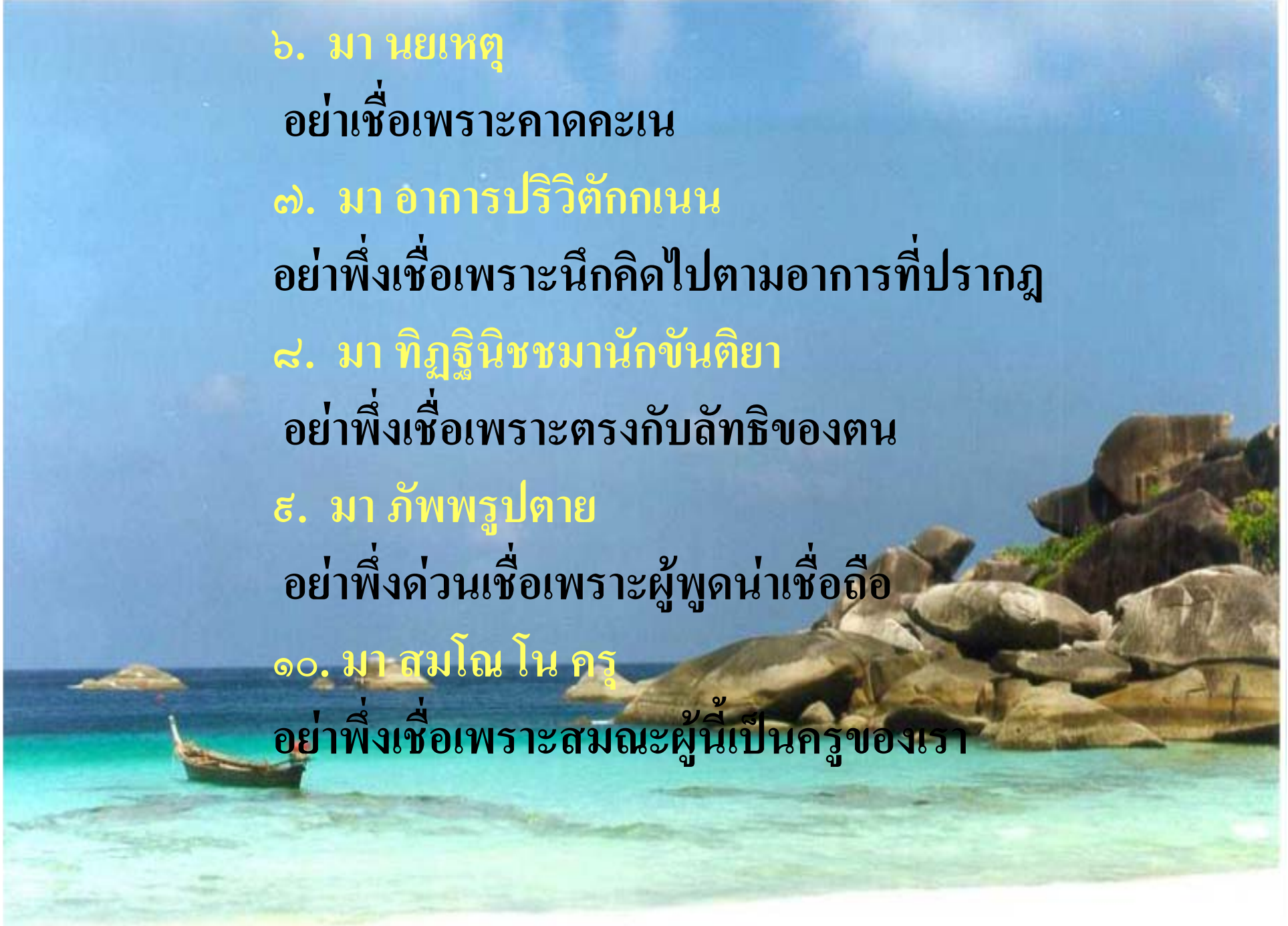
อย่าฟังเชื่อเพราะตรงกับลัทธิของตน

๙. มา ภัพพรูปตาย

อย่าฟังด่วนเชื่อเพราะผู้พูดน่าเชื่อถือ

๑๐. มา สมโณ โน ครู

อย่าฟังเชื่อเพราะสมณะผู้นี้เป็นครูของเรา

โดยให้พิจารณาว่า

- ศึกษาเรื่องราวทั้งหมดทั้งโดยตรงและที่เกี่ยวข้อง
- พิจารณาด้วยปัญญาของตนเอง อย่างถี่ถ้วน สิ่งนี้ดีมีประโยชน์
ต่อตนเองและผู้อื่น ให้ถือเป็นแนวทางปฏิบัติได้
- แต่เมื่อพิจารณาอย่างถ่องแท้แล้วเห็นว่า สิ่งนี้ไม่ดี ไม่มี
ประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ก็พึงงดเว้นสิ่งนั้น

ประเภทของศาสนา

ก. ที่ยังมีชีวิตและตาย

๑. ศาสนาที่ตายแล้ว (Dead Religion) ได้แก่ ศาสนาที่เกิดขึ้นในอดีต และในปัจจุบันนี้ก็ไม่มีคนนับถือแล้ว จะหลงเหลืออยู่บ้างในคัมภีร์อื่นๆ หรือตามศิลปกรรมต่างๆ ตามที่ค้นพบแน่ชัดแล้วมี ๑๒ ศาสนา

- อียิปต์โบราณ	- มิทรา
- เมกซิโกโบราณ	- มนีกิ
- กรีกโบราณ	- บาบิโลน
- โรมันโบราณ	- ฟินีเชีย
- ติวตันยุคแรก	- ฮีไท
- สแกนดิเนเวียโบราณ	- เปรูโบราณ

ศาสนาที่ตายแล้ว

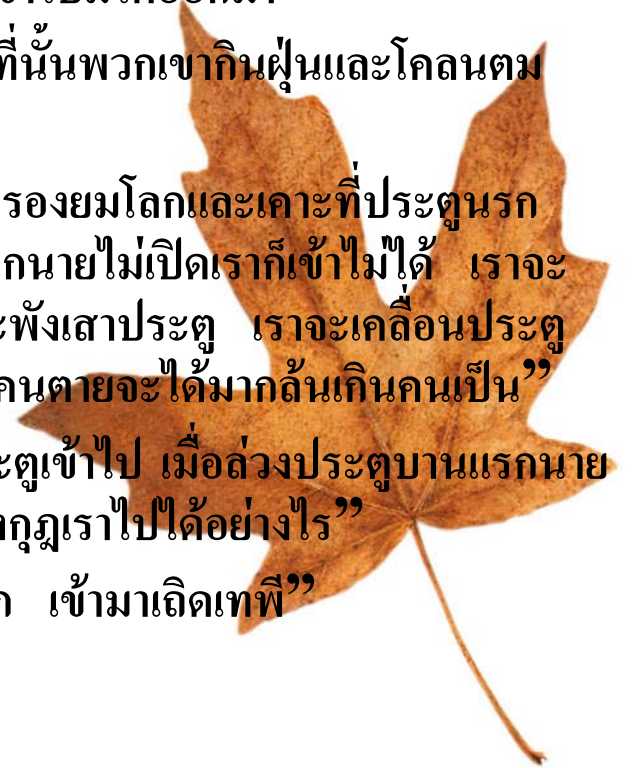
- ความเชื่อของศาสนาบาบิโลน

- หนึ่งในเทพที่อาณาจักรบาบิโลเนียและอัสซีเรียนับถือมากที่สุดคือ เทพีอิซตาร์(**Ishtar**)
- เธอเป็นเทพีแห่งความอุดมสมบูรณ์ เทพแห่งแผ่นดินโลก เทพีแห่งความรัก เทพีแห่งสงคราม เทพีแห่งการสร้างสรรค์ชีวิตและเทพีแห่งการคร่าชีวิต
- เธอเป็นเทพีแห่งความรัก (ก่อนที่จะชาวกรีกจะรู้จักเทพีวีนัส)
- เธอเป็นเทพีแห่งสงคราม (ก่อนที่จะชาวกรีกจะรู้จักเทพมาร์ส)
- เธอเป็นต้นกำเนิดเทศกาลอีสเตอร์(พิธีกรรมฤดูเก็บเกี่ยวเกี่ยวกับการก่อกำเนิดก่อนพระเยซูจะเปลี่ยนความหมายเป็นเรื่องการฟื้นคืนชีพในเชิงศาสนาคริสต์)

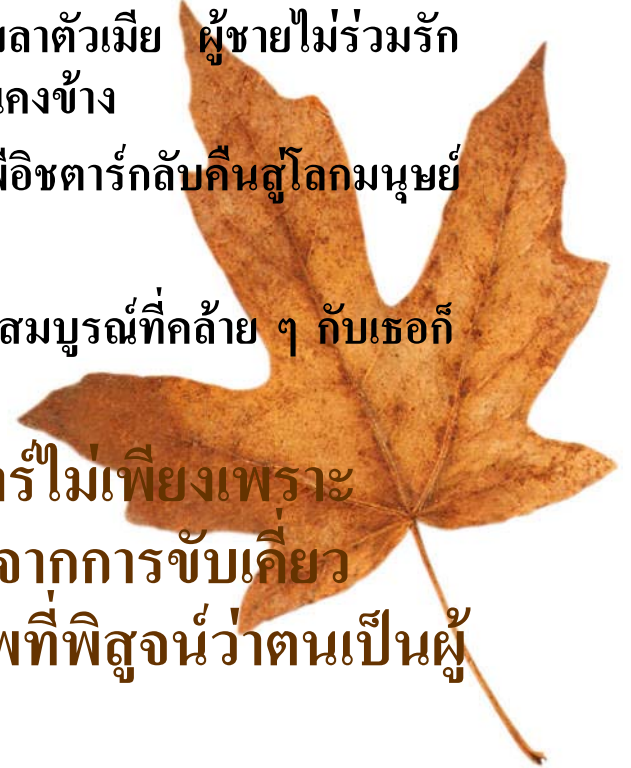

เรื่องเล่าของเทพีอิซตาร์

- มีคู่รักซึ่งถูกพรากจากดินแดนของผู้มีชีวิตไปสู่ยมโลก เธอตัดสินใจลงไปยังยมพิธสาวผู้ครอบครองบาดาลเพื่อขอคนรักกลับคืน (บทกวีเก่าแก่บนแผ่นดินเหนียวที่หักกร่อนจนขาดหายไปบางใจความว่า....
 - ไปสู่ดินแดนอันไม่หวนกลับอาณาจักรแห่งอิเรชคิกาล
 - อิซตาร์บุตรแห่งชินตังโจมนัน ไซแล้ว อิซตาร์บุตรแห่งชินตังโจมนัน
 - มุ่งไปยังคูหามืด แดนพำนักของอิเรชคิกาล ผู้ที่ซึ่งคนเข้าไปมิได้ออกมา
 - ผู้คนซึ่งไม่มีทางกลับ ผู้หาซึ่งทางเข้าอับแสง และที่นั่นพวกเขากินฝุ่นและโคลนตม และที่นั่นพวกเขาคดลมกายราวกับนกมีปีกเป็นอาภรณ์
 - อิซตาร์มาเยือนอิเรชคิกาลผู้เป็นทั้งพี่สาวและนายหญิงผู้ครองยมโลกและเคาะที่ประตูนรก “นายประตู เปิดประตูเถิด เปิดประตูให้เราเข้าไป หากนายไม่เปิดเราก็ตลอดไม่ได้ เราจะทลายประตู เราจะทุบกลอนให้แตกเป็นเสี่ยง ๆ เราจะพังเสาประตู เราจะเคลื่อนประตู เราจะปลดปล่อยคนตายข้างในและจะกินผู้ที่ยังมีชีวิต คนตายจะได้มากลั่นเกินคนเป็น”
 - อิเรชคิกาล นายหญิงแห่งยมโลกยอมให้อิซตาร์ล่องประตูเข้าไป เมื่อล่องประตูบานแรกนายประตูก็ถอดมงกุฎออก อิซตาร์ร้องถามว่า “นายถอดมงกุฎเราไปได้อย่างไร”
 - นายทวารกล่าวว่า “มันเป็นกฎของนายหญิงแห่งยมโลก เข้ามาเถิดเทพี”

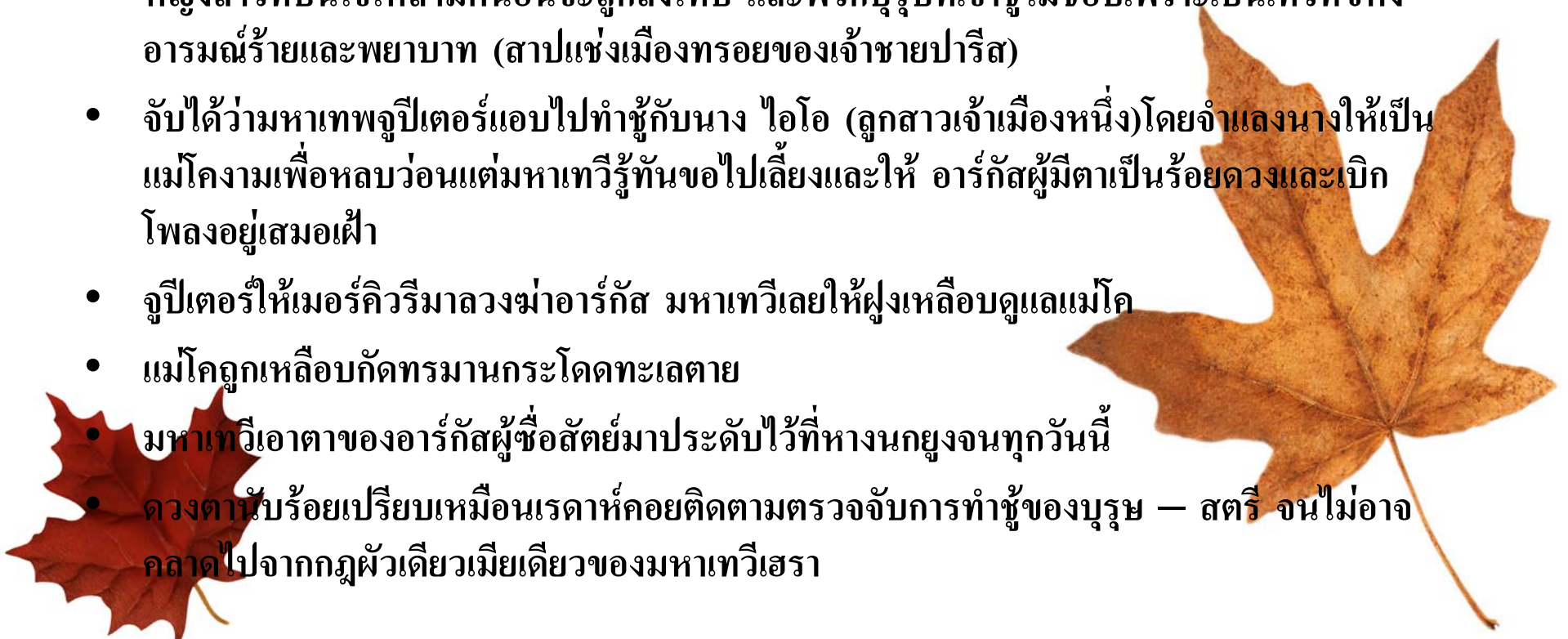

- ประตูนรกโลกมีทั้งสิ้น 7 บาน ทุกครั้งที่ต้องผ่านประตู นายทวารจะรีบเอาเครื่องประดับของเธอไป อิชตาร์ก็จะร้องถามด้วยคำถามเดิม และยานทวารก็จะตอบด้วยคำถามเดิม
- บานที่ 2 นายทวารก็รีบเอาต่างหูไป บานที่ 3 นายทวารก็รีบเอาสร้อยคอไป บานที่ 4 นายทวารก็รีบเอาเครื่องประดับอกไป บานที่ 5 นายทวารก็รีบเอาเข็มขัดไปไป บานที่ 6 นายทวารก็รีบสร้อยข้อมือและข้อเท้าไป บานที่ 7 นายทวารก็รีบผ้าคาดเอวไป
- เมื่อสิ้นผ้าคาดเอวอิชตาร์ก็เปลือยเปล่า
- อิเรชคิกาดเห็นอิชตาร์แล้วเธอก็โกรธและสั่งให้นำตัวอิชตาร์ไปคุมขัง
- เมื่อแผ่นดินเบื้องบนปราศจากเทพีแห่งความอุดมสมบูรณ์เสียแล้วก็มีแต่ความแห้งแล้งกันดาร วัฏวัฏผู้เล็กขี่คร่อมวัฏวัฏเมีย ลาตัวผู้เล็กขี่คร่อมลาตัวเมีย ผู้ชายไม่ร่วมรักกับผู้หญิง ชายนอนในห้องคนเดียว ส่วนหญิงนอนตะแคงข้าง
- ร้อนถึงเทพอื่น ๆ บนสวรรค์ต้องช่วยกันออกอุบายนำเทพีอิชตาร์กลับคืนสู่โลกมนุษย์
- เทพีอิชตาร์ได้กลับคืนสู่โลกมนุษย์พร้อมกับคูรัก
- ต่อมาเทพีอิชตาร์ก็ถูกลืม แต่สิ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งความสมบูรณ์ที่คล้าย ๆ กับเธอก็ถูกนับถือภายใต้ชื่อต่าง ๆ
- การสูญสลายไปของความเชื่อเกี่ยวกับอิชตาร์ไม่เพียงเพราะกาลเวลาและความบังเอิญเท่านั้นแต่เกิดขึ้นจากการขับเคี่ยวระหว่างศาสนา (ปัจจุบันเทพที่เหลือคือเทพที่พิสูจน์ว่าตนเป็นผู้ชนะ)

ศาสนากรีกโบราณ

- เรื่องเล่าของมหาเทวีชื่อ เฮรา(Hera) โรมันเรียกว่า จูโน(Juno) มีความงดงามมากมีนกยูงเป็นสัตว์เลี้ยงคู่บารมี
- เป็นมหาเทวีอัครมเหสีของมหาเทพซีอุสหรือจูปีเตอร์
- เฮราเป็นเทวีแห่งการวิวาห์และการครองคู่ เป็นเทวีแห่งการครองเรือน อุ้มชูสถาบันครอบครัวให้อบอุ่น คู่สมรสใดปรารถนาจะครองคู่กันยาวนานต้องบูชา
- หญิงสาวที่ป็นใจให้สามีคนอื่นจะถูกลงโทษ และพวกบุรุษที่เจ้าชู้ไม่ชอบเพราะเป็นเทวีที่ขี้หึง อารมณ์ร้ายและพยาบาท (สาปแช่งเมืองทรอยของเจ้าชายปารีส)
- จับได้ว่ามหาเทพจูปีเตอร์แอบไปทำชู้กับนาง ไอโอ (ลูกสาวเจ้าเมืองหนึ่ง)โดยจำแลงนางให้เป็นแม่โคงามเพื่อหลบซ่อนแต่มหาเทวีรู้ทันขอไปเลี้ยงและให้ อาร์กัสผู้มีตาเป็นร้อยดวงและเบิกโพลงอยู่เสมอเฝ้า
- จูปีเตอร์ให้เมอร์คิวรีมาลวงฆ่าอาร์กัส มหาเทวีเลยให้ฝูงเหยี่ยวจับและกิน
- แม่โคถูกเหยี่ยวกัดทรมานกระโดดทะเลตาย
- มหาเทวีเอาตาของอาร์กัสผู้ซื่อสัตย์มาประดับไว้ที่หางนกยูงจนทุกวันนี้
- ดวงตานับร้อยเปรียบเหมือนเรดาห์คอยติดตามตรวจจับการทำชู้ของบุรุษ — สตรี จนไม่อาจคลาดไปจากกฎฟิวเดียวเมียเดียวของมหาเทวีเฮรา

๒. ศาสนาที่ยังมีชีวิต (Living Religion)

ได้แก่ศาสนาที่ยังมีประชาชนเคารพนับถือ กันอยู่ในปัจจุบันนี้

มีอยู่ ๑๑ ศาสนา

๒.๑ เกิดในเอเชียใต้ มี ๔ ศาสนา

- พราหมณ์หรือฮินดู
- เซน
- พุทธ
- ลิกซ์

๒.๒ เกิดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ๔ ศาสนา

- ยิว
- คริสต์
- อิสลาม
- โซโรอัสเตอร์

๒.๓ เกิดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ๓ ศาสนา

- เต๋า
- ขงจื้อ
- ชินโต

ข้อสังเกต

ศาสนาที่ตายแล้วทั้งหมดล้วนเป็นศาสนาประเภท

๑. พหุเทวนิยม

๒. เทพเจ้าแห่งอาทิตย์ (สุริยเทพ) จะปรากฏอยู่ทุกศาสนา

๓. จัดอยู่ในประเภทศาสนาโบราณหรือศาสนาแห่งสัญลักษณ์
หรือปรัมปรวิทยา (Mythology)

๔. ไม่มีความคิดเรื่องการถือโสด การบำเพ็ญพรตเพื่อโลกหน้า
โดยเฉพาะ

ข. ศาสนาที่ยังมีชีวิต ๑๑ ศาสนาแบ่งตามภูมิประเทศของผู้นับถือ

๑. ศาสนาชาติ (National Religion)

ได้แก่ ศาสนาที่นับถือกันเฉพาะในถิ่นกำเนิดของศาสนานั้น หรือเฉพาะชนชาติที่เป็นผู้ให้กำเนิดศาสนาเท่านั้น

- ฮินดู, เซน, ลิกซ์	= อินเดีย
- เต๋า, ขงจื้อ	= จีน
- ชินโต	= ญี่ปุ่น
- ยิว	= อิสราเอล
- โซโรอัสเตอร์	= อิหร่าน (เปอร์เซีย)

๒. ศาสนาสากล (Universal Religion)

ได้แก่ ศาสนาที่มีประชาชนนับถือกันทั่วไปหลายเชื้อชาติ หลายประเทศ โดยได้แพร่หลายออกจากถิ่นกำเนิดของศาสนานั้นๆ ไปสู่ดินแดนต่างๆ

- ศาสนาพุทธ → อินเดีย → ประเทศต่างๆ
- ศาสนาคริสต์ → อิสราเอล → ประเทศต่างๆ
- ศาสนาอิสลาม → ซาอุดีอาระเบีย → ประเทศต่างๆ

ข้อสังเกต

ผู้ให้กำเนิดศาสนาสากล → เผ่าอารยัน

ค. แบ่งความเชื่อในพระเจ้า ~ ไม่มีพระเจ้า

๑. เทวนิยม ๑๐ ศาสนา

- ยิว
- คริสต์
- เต๋า
- ฮินดู
- ชินโต
- อิสลาม
- โซโรอัสเตอร์
- ขงจื้อ
- ลิกซ์
- กลุ่มศาสนาโบราณที่ตายแล้ว

๒. อเทวนิยม มี 2 ศาสนา

- พุทธศาสนา
- เซนศาสนา